

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Biłgoraju**

**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu biłgorajskiego
za 2017 rok**

Biłgoraj, dnia 15 marca 2018 r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	str. 3
I. Wstęp.....	str. 4
II. Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku	str. 6
III. Nadzór sanitarny w zakresie higieny komunalnej	str. 15
IV. Nadzór sanitarny w zakresie higieny dzieci i młodzieży	str. 29
V. Nadzór sanitarny w zakresie higieny pracy	str. 35
VI. Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia	str. 41
VII. Sytuacja epidemiologiczna powiatu	str. 43
VIII. Nadzór zapobiegawczy	str. 57
IX. Oświata zdrowotna i promocja zdrowia	str. 59

WPROWADZENIE

Priorytetowym zadaniem realizowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną jest działanie przeciwepidemiczne, nastawione na profilaktykę chorób zakaźnych i zawodowych, realizację krajowych i lokalnych programów prozdrowotnych, nadzór nad warunkami zdrowotnymi żywności i żywienia oraz wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Szeroki zakres prowadzonego przez nas nadzoru ukierunkowany jest na procesy nauczania, wychowania, rekreacji i wypoczynku, a także nadzór nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w obiektach użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Biłgoraju zatrudniony jest personel posiadający wysokie kwalifikacje oraz specjalistyczną, ciągle poszerzaną wiedzę z zakresu ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

Funkcjonujący i stale doskonalony system zarządzania jakością w komórkach bieżącego nadzoru sanitarnego jest gwarancją uzyskiwania wiarygodnych, dobrze udokumentowanych wyników kontroli i badań.

Badania żywności i wody, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wykonywane są w laboratoriach zintegrowanego systemu badania laboratoryjnego żywności Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Systematyczne prowadzenie badań oraz dokonywanie okresowych ocen umożliwia Państwowej Inspekcji Sanitarnej monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej powiatu oraz, w razie konieczności, podejmowanie natychmiastowych działań interwencyjnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju działa na obszarze powiatu biłgorajskiego.

Powiat biłgorajski obejmujący 14 gmin zajmuje powierzchnię 1677,79 km², którą zamieszkuje 103 290 ludności. Na terenie powiatu znajduje się 212 miejscowości, w tym 4 miasta.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju zadania wykonuje przy pomocy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, której siedziba mieści się w Biłgoraju, przy ul. Gen. Henryka Dąbrowskiego 15.

I. WSTĘP

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska
- higieny pracy w zakładach pracy
- higieny procesów nauczania i wychowania
- higieny wypoczynku i rekreacji
- zdrowotnymi żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, kosmetyków oraz innych wyrobów mogących mieć wpływ na zdrowie ludzi
- higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w którym są udzielane świadczenia zdrowotne
- ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych

w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1261).

Badania żywności wykonywane są w laboratoriach zintegrowanego systemu badania żywności, który tworzą: Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności WSSE w Lublinie oraz laboratoria PSSE w Białej Podlaskiej, Chełmie, Zamościu i Janowie Lubelskim. Ponadto specjalistyczne badania żywności, tj. obecność organizmów genetycznie modyfikowanych, obecność pestycydów, napromienianie, furan oraz badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością są wykonywane we współpracujących laboratoriach akredytowanych Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Rzeszowie (Tarnobrzegu), Warszawie, Krakowie, Łodzi, Białymstoku, Bydgoszczy, Krakowie. Równolegle funkcjonuje również zintegrowany system badania wody.

Systematyczne prowadzenie badań oraz dokonywanie okresowych ocen umożliwia Państwowej Inspekcji Sanitarnej monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej powiatu oraz, w razie konieczności, podejmowanie natychmiastowych działań interwencyjnych.

Siedziba Stacji mieści się w Biłgoraju, przy ul. Gen. Henryka Dąbrowskiego 15.

Dyrektorem Stacji jest z urzędu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju działa na obszarze powiatu biłgorajskiego. Mając świadomość rangi pełnionych zadań i chcąc je wykonywać w sposób w pełni kompetentny, w celu osiągnięcia i utrzymania wysokiego poziomu usług kontrolnych, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Biłgoraju wdrożyła i stale doskonali System Zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO/IEC 17020-„Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”.

Na wypadek zaistnienia zagrożenia epidemiologicznego uruchomiono system powiadamiania alarmowego, nr tel. 695 732 451, przy którym pełnione są dyżury całą dobę.

Ponadto funkcjonuje również w obszarze bezpieczeństwa żywności system wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt - RASFF - uruchamiany w sytuacji stwierdzenia żywności stanowiącej ryzyko dla zdrowia lub życia człowieka oraz system RAPEX (System Szybkiej Wymiany Informacji o Produktach Niebezpiecznych) – dotyczący kosmetyków.

Zadania swoje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju realizuje poprzez następujące komórki organizacyjne:

- Oddział Nadzoru Sanitarnego, w skład którego wchodzi:
  - sekcja Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku
  - sekcja Nadzoru Przeciw/Epidemicznego
  - sekcja Higieny Komunalnej

- sekcja Higieny Pracy
- sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży
- stanowisko pracy ds. Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego
- Oświata Zdrowotna i Promocja Zdrowia
- Oddział Ekonomiczny i Administracyjny

W roku sprawozdawczym 2017 pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Biłgoraju przeprowadzili ogółem 2350 kontroli, w wyniku których wydano 364 decyzje merytoryczne oraz 342 decyzje płatnicze. Wystawiono ogółem 37 postanowień.

Za uchybienia natury higienicznej i zdrowotnej stwierdzone podczas kontroli sanitarnych nałożono łącznie 61 mandatów karnych na sumę 11000 zł.

W roku 2017 pobrano do badania laboratoryjnego łącznie 461 próbek, w tym: 153 próbki żywności, 4 próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 304 próbek wody.

II. Nadzór sanitarny w zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku

Do zadań sekcji Higieny Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie:

- warunków produkcji, transportu, przechowywania i wprowadzania do obrotu żywności oraz warunków żywienia zbiorowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- warunków zdrowotnych obrotu przedmiotami użytku, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kosmetykami oraz innymi wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi.

W sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku pracuje 6 osób posiadających wyższe wykształcenie oraz specjalizacje i studia podyplomowe związane z bezpieczeństwem żywności. Pracownicy przeprowadzają planowe, wynikające z wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego urzędowe kontrole żywności, jak również zajmują się problemami doraźnymi wynikającymi z doniesień konsumenckich, interwencji, zgłoszeniami w systemie RASFF i RAPEX, itp.

We współpracy z Nadzorem Zapobiegawczym pracownicy sekcji HŻŻ i PU dokonują oceny projektów budowlanych w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz uczestniczą w odbiorze obiektów, zatwierdzają działalność w tych obiektach, wydając stosowne decyzje. W zakresie produkcji podstawowej (pierwotnej), dostaw bezpośrednich, rolniczego handlu detalicznego, wprowadzania do obrotu środków spożywczych trwałych w opakowaniach jednostkowych wydają (na wniosek strony) zaświadczenia o wpisie do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2017 nadzór HŻŻ i PU obejmował ogółem 2591 obiektów, w tym:

- 1012 obiektów żywnościowo-żywnościowych w tym:
  - 87 zakładów produkcyjnych,
  - 236 zakładów żywienia zbiorowego (w tym 114 zakładów żywienia zamkniętego),
  - 689 obiektów obrotu żywnością,
- 7 obiektów związanych z produkcją i obrotem materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością
- 10 obiektów obrotu kosmetykami
- 1562 produkcji podstawowej

W porównaniu do roku 2016 liczba zakładów produkcyjnych zwiększyła się o 4, ogólna liczba zakładów żywienia zbiorowego pozostała bez zmian (przy czym zmniejszyła się o 5 liczba zakładów żywienia otwartego, a o 5 zwiększyła się liczba zakładów żywienia zamkniętego), natomiast liczba obiektów obrotu żywnością zmniejszyła się o 16.

Dodatkowo, zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej na bieżąco dokonywano wpisów do rejestru producentów żywności w zakresie produkcji podstawowej (pierwotnej), których liczba zwiększyła się o 111.

W 2017 r. przeprowadzono ogółem **678 kontroli** urzędowych w 555 obiektach, w tym:

> **35 tematycznych** w zakresie:

- przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczących warunków wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży, podczas których dokonywano między innymi oceny żywienia (nieprawidłowości nie stwierdzono).
- warunków wprowadzania do obrotu środków spożywczych z ruchomych punktów sprzedaży (RPS – skontrolowano targowisko w Turobinie; dwa obiekty wprowadzające do obrotu żywność nie spełniały wymagań; w przypadku sprzedaży mięsa i wędlin skierowano pismo do inspekcji

weterynaryjnej nadzorującej przedsiębiorcę, w przypadku sprzedaży pieczywa nałożono mandat karny w wys. 50zł)

- zgodności z przepisami prawa żywnościowego oznakowania opakowań jednostkowych suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego (oceniono 14 partii suplementów diety, 1 partię środka spożywczego do początkowego żywienia niemowląt i 1 partię dietetycznego środka spożywczego specjalnego przeznaczenia medycznego; w 6 ocenionych partiach produktów stwierdzono niezgodności dotyczące sposobu przedstawiania wykazu składników, daty minimalnej trwałości, informacji o wartości odżywczej, wskazania porcji przeznaczonej do spożycia w ciągu dnia i oświadczeń zdrowotnych > informacje o stwierdzonych nieprawidłowościach przekazano do właściwych powiatowych inspektorów sanitarnych nadzorujących producenta odpowiedzialnego za znakowanie)
- zgodności z wymaganiami zdrowotnymi żywności w aspekcie urzędowej kontroli żywności i monitoringu - Pobór próbek żywności do badań laboratoryjnych zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego.

> **kontrole akcyjne** obejmujące obszary:

1. Urzędowa kontrola w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczących warunków wprowadzania do obrotu żywności w ruchomych/ /tymczasowych punktach sprzedaży - przeprowadzono 13 kontroli, które skutkowały nałożeniem 2 mandatów karnych na łączną kwotę 150 zł; w trzech przypadkach sprawy przekazano do rozpatrzenia do właściwego miejscowo PPIS
2. Urzędowa kontrola w zakresie zabezpieczenia sanitarnego obiektów żywnościowo-żywnościowym zlokalizowanych na dworcach PKS, PKP oraz usytuowanych na trasach dojazdowych w związku z Mistrzostwami Europy EURO U21 (nieprawidłowości nie stwierdzono)
3. Urzędowa kontrola w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczących warunków wprowadzania do obrotu i żywienia zbiorowego w sezonowych punktach gastronomicznych w miejscach wypoczynku letniego – przeprowadzono 5 kontroli w wyniku których za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 1 mandat karny w wysokości 300 zł; sprawę przekazano do dalszego postępowania właściwemu terytorialnie PPIS
4. Urzędowa kontrola w zakresie łamania przez Jeronimo Martins Polska S.A. przepisów bezpieczeństwa żywności w odniesieniu do stanu sanitarno-higienicznego miejsc składowania odpadów, wózków i koszy konsumenckich, przewozu towarów spożywczych i transportu odpadów – skontrolowano wszystkie działające na terenie powiatu BIEDRONKI – większych nieprawidłowości nie stwierdzono.

W 2017 r. podejmowano czynności kontrolne interwencyjne związane z zanieczyszczeniem mikrobiologicznym wody w wodociągu publicznym Gródki. W związku z możliwością zagrożenia zdrowia konsumentów, w dniu 27.10.2017 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju wydał decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia. Kontrolowano, w jaki sposób zakłady żywnościowe znajdujące się na terenie objętym zakazem korzystania z wody wodociągowej, realizowały zalecenia PPIS w Biłgoraju.

> **kontrole interwencyjne** – 26, w tym związane z:

- doniesieniami o nieprawidłowościach w zakładach żywnościowo-żywnościowych
- nadzorem nad wycofywaniem środków spożywczych o niewłaściwej jakości zdrowotnej zgłaszanych w systemie RASFF

W 2017 r. podejmowano czynności kontrolne interwencyjne związane z zanieczyszczeniem mikrobiologicznym wody w wodociągu publicznym Gródki. W związku z możliwością zagrożenia zdrowia konsumentów, w dniu 27.10.2017 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju wydał decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia. Kontrolowano, w jaki sposób zakłady żywnościowe znajdujące się na terenie objętym zakazem korzystania z wody wodociągowej, realizowały zalecenia PPIS w Biłgoraju.

Podczas **kontroli kompleksowych** zakładów dokonano oceny zgodności z wymaganiami prawa żywnościowego (na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego) w 421 obiektach. Kontrole wykazały, że spośród 421 sklasyfikowanych obiektów – 8,3 wykazywało niezgodność z obowiązującymi przepisami (w 2016 r. liczba ta była wyższa i wynosiła 8,8 %).

W szczególności niezgodności te dotyczyły:

- sklepy spożywcze - niezgodnych 15,4 % (w 2016 r. – 13,3 % niezgodnych) – gdzie najczęstszą przyczyną niezgodności była sprzedaż artykułów niewłaściwej jakości zdrowotnej (po upływie daty minimalnej trwałości/terminu przydatności – w 24 przypadkach), brak nadzoru nad ciągłością łańcucha chłodniczego (środki spożywcze nietrwałe mikrobiologicznie przechowywane poza urządzeniami chłodniczymi, zbyt wysoka temperatura przechowywania – niezgodna z zaleceniami producenta, brak nadzoru nad warunkami przechowywania – w 10 przypadkach) oraz stan zdrowia pracowników (w 6 przypadkach); szczególnym nadzorem objęte były duże sklepy (m.in. supermarkety) jako obiekty przekładające się na dużą ilość konsumentów, a tym samym stanowiące większe zagrożenie w przypadku wystąpienia nieprawidłowości
- zakłady żywienia zbiorowego otwartego – 4,8 % niezgodnych (w ubiegłym roku 5,0 %) – gdzie przyczyną niezgodności była niewłaściwa jakość surowców służących do przygotowywania potraw oraz brak nadzoru nad ciągłością łańcucha chłodniczego

W każdym przypadku stwierdzenia nieprawidłowości mających wpływ na bezpieczeństwo konsumentów były wydawane decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno-technicznego, decyzje nakazujące wycofanie z obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej oraz nakładano mandaty karne.

Pozostałe zakłady kontrolowane z takich grup obiektów jak: wytwórnie lodów, piekarnie, ciastkarnie, wytwórnie tłuszczów roślinnych, przetwórnice owocowo-warzywne, wytwórnie wód gazowanych, zakłady garmazeryjne i inne, sklasyfikowane były jako zgodne z wymogami. Uchybienia mające niewielki wpływ na bezpieczeństwo żywności usuwane były na bieżąco albo w terminach określonych w decyzjach administracyjnych.

Celem poprawy stanu sanitarnego stosowano wobec przedsiębiorców nie przestrzegających wymagań obowiązujących przepisów sankcje karne wynikające z uprawnień Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ale również udzielano informacji dotyczących tworzenia, wdrażania i utrzymania procedur GHP/GMP i systemu HACCP i omawiano z przedsiębiorcami problemy związane z tymi zagadnieniami.

Po dokonanych urzędowych kontrolach żywności, w przypadku wykazania uchybień i nieprawidłowości natury higienicznej i zdrowotnej, w celu przymuszenia przedsiębiorców do usunięcia nieprawidłowości i stosowania się do przepisów żywnościowych, a tym samym do zapewnienia bezpieczeństwa żywności wydano:

- **64** decyzje administracyjne, w tym:
  - 28 decyzji usunięcia uchybień
  - 19 decyzji zatwierdzenia warunkowego
  - 12 decyzji wycofania z obrotu (w tym 1 kosmetyków)
  - 3 decyzje odmowy zatwierdzenia zakładu
  - 2 decyzje wstrzymania działalności zakładu

Nałożono **60** mandatów karnych na łączną kwotę **10900** zł.

W trosce o dobro konsumentów **wycofano z obrotu 291 partii środków spożywczych** o wartości **3699,71 zł** (w ubiegłym – 339 o wartości 4938,41 zł) oraz **11 partii kosmetyków** o wartości **259,80 zł** (w ubiegłym roku 53 partie o wartości 530,60 zł).

Najczęstsze przyczyny wycofania to sprzedaż przeterminowanych środków spożywczych (285 partii), brak oznakowania lub oznakowanie nieczytelne (15 partii), przechowywanie w niewłaściwych warunkach termicznych, które mogą spowodować, że żywność będzie niewłaściwej jakości zdrowotnej zagrażającej zdrowiu konsumentów.

Osoby odpowiedzialne za wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości zostały ukarane grzywnami na podstawie art. 100 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Podczas kontroli pobrano do badania laboratoryjnego (w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu) łącznie **157 próbek**, w tym:

- 153 próby żywnościowe - **zakwestionowano 5** (4 za nieprawidłowości w oznakowaniu, 1 – za ponadnormatywne zanieczyszczenie mykotoksynami)
- 4 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – nie kwestionowano

Wyniki kontroli przeprowadzonych w nadzorowanych jednostkach systemu oświaty

W 2017 r. w jednostkach oświaty zdrowotnej przeprowadzono 80 kontroli urzędowych, w tym:

- 6 w zakładach wprowadzających żywność do obrotu na terenie szkół
- 54 w zakresie właściwych warunków żywienia w stołówkach szkolnych
- 18 w zakresie właściwych warunków żywienia stołówkach przedszkolnych
- 2 w zakresie właściwych warunków żywienia w internatach

oraz dodatkowo

- 6 kontroli kiosków/małej gastronomii funkcjonujących na terenie szkół prowadzonych przez agentów.

W II kwartale 2017 r. w jednej ze szkół podstawowych przygotowujących posiłki dla uczniów (w tym również dowożonych do 3 innych stołówek szkolnych) przeprowadzono kontrolę interwencyjną związaną z podejrzeniem zatrucia pokarmowego. Osoba odpowiedzialna za nadzór nad blokiem żywieniowym (dyrektor szkoły) została ukarana mandatem karnym w wysokości 300zł.

W jednostkach systemu oświaty dokonywano oceny jadłospisów w aspekcie zgodności z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154) oraz kontroli asortymentu sprzedaży w kioskach w aspekcie w/w rozporządzenia.

Ponadto w roku sprawozdawczym przeprowadzono 2 oceny sposobu żywienia na podstawie raportów magazynowych w 2 przedszkolnych stołówkach. W wyniku przeprowadzonej analizy teoretycznej stwierdzono nieprawidłowości: zawyżona ogólna kaloryczność posiłków, zbyt niskie spożycie produktów dostarczających witaminy C, wapnia i żelaza, zbyt wysokie spożycie sodu. Dyrektorom przedszkoli wydano zalecenia doprowadzenia spożycia w poszczególnych grupach produktów do właściwego poziomu. Ocena jadłospisów dekadowych wypadła pozytywnie.

Ocena prawidłowości znakowania środków spożywczych

Podczas kontroli w nadzorowanych zakładach produkcji i obrotu żywnością zwracano uwagę na prawidłowość znakowania środków spożywczych w opakowaniach jednostkowych i bez opakowań zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw

Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz.Urz. UE L 304 z 22.11.2011, str. 18, ze zm.) i rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych (Dz. U. z 2015 r., poz. 29 ze zm.).

W zakładach wprowadzających do obrotu środki spożywcze szczególną uwagę zwracano na zgodność etykiet z przepisami o znakowaniu środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, w tym suplementów diety.

Oceny zgodności z wymaganiami prawa żywnościowego oznakowania opakowań jednostkowych żywności prozdrowotnej dokonano w ramach bieżącego nadzoru oraz w ramach realizacji rocznego „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu” na rok 2017. Przeprowadzono 7 kontroli tematycznych w 1 sklepie zielarsko-medycznym i w 6 aptekach oraz 4 kontrole kompleksowe w 2 sklepach zielarsko medycznych, 1 hurtowni suplementów diety i 1 sklepie sportowym. Oceniono 14 partii suplementów diety, 1 partię środka spożywczego do początkowego żywienia niemowląt i 1 partię dietetycznego środka spożywczego specjalnego przeznaczenia medycznego. W oznakowaniu 6 ocenionych partii produktów (4 partii suplementów diety i 1 partii preparatu do początkowego żywienia niemowląt i 1 partii dietetycznego środka spożywczego specjalnego przeznaczenia medycznego) stwierdzono niezgodności dotyczące sposobu przedstawiania wykazu składników, daty minimalnej trwałości, informacji o wartości odżywczej, wskazania porcji przeznaczonej do spożycia w ciągu dnia i oświadczeń zdrowotnych.

W zakładach produkcyjnych sprawdzano zgodność zawartości ze składem deklarowanym na etykiecie, jak również na zgodność z przepisami dotyczącymi znakowania.

W odniesieniu do innych środków spożywczych stwierdzono nieprawidłowości w 9 przypadkach podczas kontroli w sklepach, głównie odnoszące się do środków spożywczych oferowanych konsumentom finalnym bez opakowania/pakowanych na życzenie. Najczęściej problem ten dotyczył pieczywa, ciast „na wagę” i innych środków spożywczych sprzedawanych „luzem”. W tych przypadkach przedsiębiorcy dokładali starań, aby uzyskać od producentów (pieczywa, ciast) pełne informacje dotyczące wyrobów, w tym informacje o składnikach wywołujących alergię i reakcje nietolerancji. Najczęściej informacje te były niezwłocznie uzupełniane podczas trwania kontroli lub przy najbliższej dostawie. W jednym przypadku wydano decyzję administracyjną w zakresie właściwego znakowania jaj (informacje przekazano do PLW).

W szczególnych przypadkach przy sprzedaży środków spożywczych nieopakowanych, gdy nie były dostępne etykiety lub inne dokumenty identyfikujące producenta (najczęstszą przyczyną było usunięcie etykiety z opakowania zbiorczego), wydawano decyzję wycofania z obrotu. W związku z niewłaściwym oznakowaniem wycofano z obrotu 11 partii środków spożywczych na podstawie decyzji administracyjnych, 3 partie zostały zniszczone przez przedsiębiorców w trakcie kontroli.

W przypadku niewłaściwego oznakowania przez producenta środków spożywczych (nie podlegającego PPIS w Biłgoraju) powiadamiano organ kontrolny nadzorujący zakład. W dwóch przypadkach wprowadzania do obrotu wyrobów mięsnych nieprawidłowo oznakowanych powiadomiono organ inspekcji weterynaryjnej.

Podczas urzędowych kontroli w zakładach produkcyjnych zwracano w szczególności uwagę na zgodność zawartości ze składem deklarowanym na etykiecie (na podstawie receptury produktu) oraz wymogów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności. Zalecenia dotyczące weryfikacji informacji na etykietach ujęto w 2 zakładach produkcyjnych (piekarni i WWG). Uchybienia zostały usunięte.

Wydano 11 decyzji administracyjnych uwzględniających w treści zalecenia wprowadzania do obrotu środków spożywczych prawidłowo oznakowanych, w tym na: 9 - sklepy, 1 – piekarnia, 1 wytwórnia wód gazowanych. Ponadto nieprawidłowości w przekazywaniu informacji konsumentom stwierdzono w 2 zakładach żywienia zbiorowego otwartego, które skutkowały wydaniem decyzji nakazowej. Nieprawidłowości polegały na podawaniu niepełnych informacji.

Próby pobrane do badań laboratoryjnych w zakresie znakowania:

- w ramach badań laboratoryjnych oceniono 5 prób – 4 zakwestionowano.

Ocena prawidłowości stosowania substancji dodatkowych

Substancje dodatkowe dozwolone stosowane są w zakładach produkcyjnych tj.: piekarnie, ciastkarnie, wytwórnie wód gazowanych, wytwórnie lodów, wytwórnia win.

Do najczęściej używanych należą środki spulchniające, barwniki i aromaty, konserwanty. Podczas kontroli zwracano uwagę na technologiczne uzasadnienie stosowania poszczególnych substancji dodatkowych, wielkość dawek, prawidłowe oznakowanie, terminy przydatności, a także na zezwolenia i świadectwa jakości zdrowotnej dołączane do dokumentacji związanej z zakupem substancji dodatkowych. Zwracano uwagę na sposób przechowywania oraz dozowania (wydzielenie sprzętu, przeszkolenie osób uprawnionych). W wyniku przeprowadzonych kontroli w zakładach produkcyjnych będących pod nadzorem nie stwierdzono uchybień.

W ramach urzędowej kontroli żywności pobrano do badania w kierunku na zawartość substancji dodatkowych (fosforanów) 1 próbę - konserwę mięsną tyrolską (prawidłowa).

Nadzór nad kosmetykami

Na terenie powiatu nie ma zarejestrowanych zakładów produkujących kosmetyki.

W ewidencji znajdują się 10 specjalistycznych sklepów zajmujących się sprzedażą kosmetyków.

Podczas kontroli oceniono na zgodność z przepisami prawa oznakowanie opakowań jednostkowych (4 partie produktów kosmetycznych, w tym 1 partia szamponu, 1 partia żelu do mycia ciała i włosów dla dzieci, 1 partia pasty do zębów i 1 partia henny do brwi w kremie), nieprawidłowości nie stwierdzono.

W żadnym z kontrolowanych sklepów nie wprowadzono do obrotu preparatów do wybielania zębów na bazie nadtlenku wodoru. W obu obiektach dystrybuowane były produkty kosmetyczne po upływie terminu trwałości lub bez wykazu składników. Wydano 1 decyzję wycofania ze sprzedaży i usunięcia z pomieszczeń zakładu 6 partii produktów kosmetycznych niewłaściwej jakości o łącznej wartości 214,20 zł. W drugim przypadku kosmetyki nie nadające się do sprzedaży w ilości 5 partii o łącznej wartości 45,60 zł. zostały w czasie kontroli zniszczone przez przedsiębiorcę w sposób uniemożliwiający ponowne wprowadzenie do obrotu.

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF)

Problemy związane z bezpieczeństwem żywności występują we wszystkich krajach Wspólnoty, co przy swobodnym przepływie towarów, braku barier celnych i sanitarnych może spowodować ryzyko przedostania się niebezpiecznego produktu. Szybkie reagowanie na takie przypadki, wzajemne informowanie się o zagrożeniach, rozpowszechnianie informacji o środkach spożywczych oraz materiałach i wyrobach mających kontakt z żywnością stanowiących ryzyko dla zdrowia, umożliwia System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt (RASFF), w którym pracuje Państwowa Inspekcja Sanitarna, a który obowiązuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

W 2017 r. kontrolowano wycofywanie z obrotu kwestionowanych środków spożywczych zgodnie z listami dystrybucyjnymi uzyskanymi wraz z 10 zgłoszeniami (m.in. dotyczącymi zanieczyszczeń chemicznych, zawyżoną lub nie deklarowaną albo niedozwoloną zawartością substancji konserwujących i barwników, obecnością zanieczyszczeń mikrobiologicznych).

Dokonano jednego zgłoszenia informacyjnego do Krajowego Punktu Kontaktowego w związku z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu mikotoksyn w rodzynkach.

Ponadto sekcja HŻŻiPU nadzoruje jakość kosmetyków wprowadzanych na rynek i w każdym przypadku otrzymania notyfikacji o zagrożeniu wysyłanych w systemie RAPEX (System Szybkiej

Wymiany Informacji o Produktach Niebezpiecznych) dokonuje czynności związanych z wycofaniem niebezpiecznych kosmetyków z obrotu. W roku 2017 nie było zgłoszeń.

Działania związane z doniesieniami konsumenckimi

Pracownicy sekcji HŻŻiPU reagowali na wszystkie doniesienia konsumenckie o **nieprawidłowościach** występujących w zakładach żywnościowych. Najczęściej były to doniesienia anonimowe (w 7 przypadkach). W przypadku skarg posiadających dane adresowe przesyłane były wyczerpujące informacje o sposobie załatwienia sprawy.

W 2017 r. przyjęto 11 informacji o nieprawidłowościach występujących w zakładach, w tym:

- 7 dotyczących sklepów (zły stan sanitarno-techniczny, nieprawidłowa jakość zdrowotna wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, spożywanie alkoholu w obrębie sklepu); podczas dokonanych kontroli potwierdzono zarzuty w 4 przypadkach (nakazano wycofać przeterminowane środki spożywcze, ukarano 4 mandatami na łączną kwotę 1200 zł, wystawiono 4 decyzje administracyjne na usunięcie uchybień), w pozostałych przypadkach zarzuty były bezzasadne, a w odniesieniu do spożywania alkoholu sprawę przekazano do odpowiednich organów zgodnie z kompetencjami
- 2 dotyczące zakładów żywienia zbiorowego otwartego (brak udostępnionej ubikacji dla klientów, brak orzeczeń lekarskich potwierdzających stan zdrowia personelu); podczas kontroli stwierdzono potwierdzenie zarzutu w 1 zakładzie (nałożono mandat w wysokości 100zł)
- 2 w zakładach produkcyjnych (niewłaściwa jakość środka spożywczego, obecność szkodników); zarzutów nie potwierdzono.

Obrót grzybami na targowiskach i punktach sprzedaży detalicznej

W roku 2017 wydano 50 atestów na grzyby leśne świeże. Udzielono 41 porad dotyczących świeżych leśnych grzybów osobom zainteresowanym.

W punktach sprzedaży detalicznej znajdują się w obrocie grzyby świeże hodowlane i ich przetwory w opakowaniach jednostkowych.

Grzyby leśne oferowane są do sprzedaży głównie w okresie przedświątecznym w opakowaniach jednostkowych jako grzyby suszone bądź marynowane.

W ramach działań oświatowych w okolicy targowiska zorganizowano wraz z pracownikami sekcji Oświaty Zdrowotnej wystawę z grzybami leśnymi, która cieszyła się dużym zainteresowaniem.

Udzielano informacji i porad.

Współpraca z innymi jednostkami kontrolującymi

W 2017 r. kontynuowano współpracę z innymi inspekcjami kontroli żywności oraz z policją mającą na celu wyeliminowanie zagrożeń dla konsumentów.

Inspekcja Weterynaryjna

- wspólne kontrole
4 kontrole zakładów: 2 zakłady młynarskie, 2 zakłady rozlewające miód i „miód sztuczny”
1 kontrola zatwierdzenia zakładu nadzorowanego przez obie inspekcje
- **kontrole targowisk - skoordynowane działania w sprawie ASF**
- współpraca w zakresie:
  - przekazywania informacji odnośnie niewłaściwego oznakowania produktów pochodzenia zwierzęcego – 2 przypadki
  - wskazania prawdopodobnego nośnika zakażenia pochodzenia zwierzęcego w ognisku zbiorowego zatrucia pokarmowego – 1 przypadek
  - konsultacja w zakresie zgłoszonej interwencji konsumenckiej na jakość produktu (na obecność pasożyta)
  - przekazywania spraw zgodnie z kompetencjami

Policja

- przesłano na wniosek policji kserokopię protokołu kontroli sanitarnej zakładu
- nawiązano współpracę w zakresie ewentualnych asyst w czasie kontroli targowisk
- kontynuowana jest współpraca w zakresie sprzedaży żywności na odległość

Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa

- współpraca w zakresie bezpieczeństwa produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego – 2 wspólne kontrole

Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

- w związku z przekazaną informacją na niewłaściwą jakość handlową produktu przeprowadzono postępowanie wyjaśniające w tej sprawie

Współpraca ze środkami masowego przekazu

Realizując zapisy art. 17 ust. 2 rozporządzenia 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego powołującego Europejski Urząd do Spraw Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31, str. 1 ze zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463 ze zm.) w zakresie informowania opinii publicznej o bezpieczeństwie i ryzyku związanym z żywnością, nadzorem nad bezpieczeństwem żywności oraz innych działaniach monitorujących, obejmujących wszystkie etapy produkcji, przetwarzania i dystrybucji współpracowano z lokalnymi środkami masowego przekazu, udzielając informacji na temat bieżącej sytuacji.

W 2017 r. współpracowano z portalami internetowymi (Biłgoraj.com.pl, Gazeta Biłgorajska.pl, Nowa Gazeta Biłgorajska) oraz z redakcją gazety regionalnej „Kronika Tygodnia” i Biłgorajską Telewizją Kablową udzielając informacji na temat stanu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu biłgorajskiego, bloków żywieniowych w szkołach, warunków wypoczynku wakacyjnego dzieci i młodzieży, bezpiecznego grzybobrania oraz stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej w powiecie biłgorajskim. Były to informacje kompleksowe, obejmujące działania wszystkich sekcji Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Biłgoraju, w tym zagadnienia dotyczące higieny żywności i żywienia.

Wyżej wymienione zagadnienia ukazały się w mediach pod następującymi tytułami:

Portal Gazeta Biłgorajska.pl

- „Raj dla grzybiarzy”

Portal biłgoraj.com.pl

- „Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu biłgorajskiego za 2016 r.”

- „Letni wypoczynek dzieci – kontrole PIS”

- „60 osób z Salmonellą, zatrucie filetem drobiowym w szkole”

- „Salmonella we Frampolu opanowana”

Portal Nowa Gazeta Biłgorajska

- „Odpoczywali i kontrolowali”

- „Na grzyby z rozwagą”

Podsumowanie:

W wyniku działań kontrolnych pracowników sekcji HŻŻiPU w 2017 r.:

- wydano łącznie **181 decyzji merytorycznych**, w tym:
  - 64 decyzji nakazowych związanych ze stwierdzonymi uchybieniami natury higienicznej i zdrowotnej
  - 117 decyzji związanych z wydaniem opinii lub wykreślenia obiektów z rejestru
- **172 decyzje opłatowe**, w tym 164 za czynności kontrolne, podczas których stwierdzono nieprawidłowości oraz 8 za ocenę partii środków spożywczych wywożonych za granicę i wydanie świadectw jakości zdrowotnej
- nałożono **60 mandatów karnych** na łączną kwotę **10900 zł**

W porównaniu do wyników urzędowych kontroli przeprowadzonych w 2016 r. stwierdza się poprawę stanu sanitarno-technicznego obiektów żywnościowo-żywnościowych w powiecie biłgorajskim, na co również wskazuje znacznie zmniejszenie ilości wydanych decyzji nakazowych dotyczących usunięcia uchybień z 54 w roku 2016 do 45 w roku sprawozdawczym. Ciągłe jednak utrzymuje się tendencja do nieprawidłowego przechowywania środków spożywczych wrażliwych mikrobiologicznie (poza urządzeniami chłodniczymi) i sprzedaży środków spożywczych przeterminowanych. Problem ten dotyczy głównie małych sklepów spożywczych, gdzie są problemy z rotacją artykułów spożywczych. Wynika on prawdopodobnie z celowych działań przedsiębiorcy (zwiększenie asortymentu, który nie znajduje nabywcy, zmniejszenie strat) lub braku kontroli wewnętrznej. Sytuacja ta ma miejsce m.in. ze względu na rosnącą liczbę dużych sklepów sieciowych, które odebrały klientów mniejszym obiektom. Niemniej jest to tendencja malejąca - zmniejszyła się liczba decyzji wycofania z obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej z 22 w 2016 r. do 12 w 2017 r.

Część przedsiębiorców, pomimo obowiązku stosowania się do zasad HACCP [obowiązek wynikający z art. 5 rozporządzenia (WE) 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 2004, str. 1 ze zm.)], w dalszym ciągu nie utrzymuje systemu i narusza prawo żywnościowe. W związku z tym wydano 19 decyzji administracyjne (w roku ubiegłym 22) zobowiązujące przedsiębiorców do opracowania, wdrożenia lub/i utrzymania systemu HACCP mając na względzie zapewnienie jak najlepszej ochrony zdrowia konsumentów oraz w 17 przypadkach (w ubiegłym roku 19) przeszkolenie z tego zakresu pracowników.

Podsumowując niniejsze opracowanie należy stwierdzić, że system urzędowej kontroli na terenie powiatu działa skutecznie. Przedsiębiorcy prowadzący działalność na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności są objęci nadzorem w zakresie przestrzegania przepisów prawa żywnościowego. Zdecydowanie zwiększyła się ilość zarejestrowanych producentów rolnych w zakresie „produkcji pierwotnej”. Było to możliwe dzięki współpracy z przedstawicielami władz samorządowych oraz z właścicielami punktów skupu owoców, którzy upowszechniali wśród rolników informację o obowiązku rejestrowania produkcji pierwotnej żywności.

Stan sanitarno-higieniczny i techniczny obiektów ulega systematycznej poprawie. Znacznie wzrosła, za sprawą Inspekcji Sanitarnej, świadomość operatorów żywności w zakresie zagrożeń w obrocie/produkcji żywności i znacząco zwiększyła się ilość obiektów, które wdrożyły systemy bezpieczeństwa żywności.

III. Nadzór sanitarny w zakresie higieny komunalnej

Nadzór sanitarny w 2017 r. prowadzony był przez sekcję Higieny Komunalnej Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Biłgoraju, tak jak w latach poprzednich, zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem kontroli, w sytuacjach wymagających zajęcia stanowiska w sprawie, w przypadkach prowadzenia postępowań bądź wydawania zaleceń, przygotowania informacji bądź oceny stanu sanitarnego obiektów oraz interwencyjnie w przypadku zgłoszenia niewłaściwego stanu sanitarnego w nadzorowanych obiektach.

Podobnie jak w latach poprzednich, zgodnie z wytycznymi na 2017 r. Wojewody Lubelskiego w zakresie wypoczynku dzieci i młodzieży, szczególną uwagę zwrócono na stan sanitarno – higieniczny terenów ogólnodostępnych, terenów rekreacyjnych i sportowych (zwłaszcza przy zbiornikach wodnych na których organizowane były miejsca wykorzystywane do kąpieli). Kontrolą sanitarną objęto również place zabaw, a zwłaszcza znajdujące się na ich terenie piaskownice.

W 2017 r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju nie wpływały informacje o dzikich wysypiskach śmieci ani interwencje dotyczące niewłaściwego postępowania z odpadami. Wpłynęła tylko jedna interwencja z zakresu gospodarki ściekowej. W powiecie biłgorajskim sukcesywnie następuje poprawa tej gospodarki, ale jej obecny stan nie jest jednak w pełni zadowalający.

Pracownicy sekcji Higieny Komunalnej przeprowadzili również 2 kontrole przebiegu imprez masowych, na zorganizowanie których wydano pozytywną opinię. Wyniki kontroli potwierdziły, że spełniono wymagania sanitarno – higieniczne do których organizator był zobowiązany.

Do zadań sekcji Higieny Komunalnej należy sprawowanie nadzoru nad:

- jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych na terenie miejsc wykorzystywanych do kąpieli,
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach użyteczności publicznej, w tym w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach świadczących usługi noclegowe
- przestrzeganiem wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach służby zdrowia, z Nadzorem P/Ep jako sekcją wiodącą
- nadzór sanitarny nad obiektami sportowymi
- nadzór sanitarny nad transportem osobowym
- nadzór sanitarny nad placami zabaw i piaskownicami
- nadzór sanitarny nad cmentarzami, domami przedpogrzebowymi, transportem pogrzebowym oraz nadzór nad ekshumacjami

Zakres działalności sekcji obejmuje również:

- wydawanie opinii dotyczących organizacji imprez masowych oraz nadzór sanitarny nad tymi imprezami,
- wydawanie opinii dla gminnych regulaminów utrzymania porządku i czystości,
- wydawanie decyzji na ekshumację,
- wydawanie opinii zezwalających na sprowadzanie zwłok z zagranicy,

- wydawanie opinii zezwalających na wywóz zwłok za granicę.

Nadzór sanitarny nad obiektami w 2017 r.

Obiekt	wiersz (zgodnie z MZ- 46)	według ewidencji na 31 XII	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba kontroli
Ustępy publiczne, stałe, skanalizowane	2	5	5	6
Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	12	6	3	3
Placówki zapewniające całodobową opiekę	13	2	2	2
Noclegownie i domy dla bezdomnych	14	1	0	0
Hotele	16	2	2	3
Pensjonaty	18	3	3	3
Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	22	65	62	67
Zakłady fryzjerskie	23	85	83	86
Zakłady kosmetyczne	24	32	30	31
Zakłady odnowy biologicznej	26	7	7	7
Inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	27	7	7	9
Dworce autobusowe	28	1	1	1
Tereny rekreacyjne	44	9	9	9
Cmentarze	45	35	18	18
Domy przedpogrzebowe	46	2	2	2
Inne obiekty	48	93	60	60
Ogółem	49	355	294	307

Inne obiekty zewidencjonowane <i>Zgodnie z MZ – 46 (z wiersza 48 Inne obiekty)</i>			
obiekt	według ewidencji na 31 XII	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba kontroli
Apteki i punkty apteczne	52	26	26
Stacje paliw	22	15	15
Obiekty sportowe	4	4	4
Obiekty kulturalno - widowiskowe	4	4	4
Zakłady usług pogrzebowych	6	6	6
Pralnie i punkty przyjęcia garderoby	1	1	1
Targowiska	1	1	1
Kostnice	2	2	2
Transport odpadów	1	1	1
Razem	93	60	60

Krótką charakterystyka grup obiektów zawierająca ocenę i porównanie do wcześniejszego okresu sprawozdawczego.

Stan sanitarny dwóch **ustępów publicznych** znajdujących się w Biłgoraju należy ocenić jako dostateczny. W roku 2017, w porównaniu do roku 2016, ustęp publiczny na ul. Pocztowej poprawił swój stan sanitarno – techniczny (w rezultacie prowadzonego postępowania w 2016 r.), natomiast pogorszył się stan sanitarno – techniczny ustępu publicznego na ul. „Bora” Komorowskiego, dlatego konieczne było wydanie decyzji nakładającej obowiązek jego poprawy. Stan sanitarno – higieniczny i techniczny pozostałych 3 ustępów publicznych utrzymuje się na stałym dobrym poziomie. Zakres przedmiotowy przeprowadzanych kontroli obejmował przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w obiekcie oraz utrzymanie należytego stanu sanitarno – higienicznego obiektu, w szczególności postępowania z odpadami, gospodarki ściekowej w obiekcie oraz prowadzonych czynności sprzątnia i prowadzenia dezynfekcji oraz prawidłowości przechowywania sprzętu porządkowego.

Stan sanitarno – higieniczny i porządkowy w grupie **jednostek organizacyjnych pomocy społecznej** nie budził zastrzeżeń. Obiekty te, tak jak w latach poprzednich, oceniono jako dobre zarówno w zakresie utrzymania czystości obiektu, postępowania z bielizną czystą i brudną, postępowania z odpadami, warunków higieniczno – sanitarnych zaplecza sanitarnego i gospodarczego jak również stanu porządkowego terenu wokół tych obiektów. W stosunku do żadnego obiektu z tej grupy nie były prowadzone postępowania administracyjne.

Znajdujące się w ewidencji obiektów i objęte bieżącym nadzorem sanitarnym **obiekty świadczące usługi noclegowe**, w zdecydowanej większości świadczą usługi zgodnie z nałożonymi standardami sanitarnymi. W większości kontrolowanych obiektów stwierdzany stan sanitarno – higieniczny, porządkowy oraz techniczny nie budził zastrzeżeń. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości prowadzono postępowania administracyjne (5 postępowań). Wszystkie obowiązki nałożone decyzjami wyegzekwowano i postępowania zakończono. Zakres przedmiotowy, wszystkich przeprowadzanych w obiektach noclegowych kontroli, obejmował kontrolę przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne oraz utrzymanie należytego stanu sanitarno – higienicznego i porządkowego obiektu w tym zaplecza sanitarnego, gospodarczego, zaopatrzenie w wodę i postępowanie z odpadami. W obiektach z klimatyzacją oceniano postępowanie w zakresie prowadzenia jej przeglądów. Ocenie poddawano również sposób postępowania z bielizną (w tym transport, przechowywanie i pranie). W obiektach tych zwracano również uwagę na znajomość potencjalnych zagrożeń (pluskwy, Legionella sp.) oraz na sposób prowadzenia w obiekcie sprawdzeń tego typu zagrożeń (zapisy, procedury, instrukcje). Podsumowując nadzór nad obiektami świadczącymi usługi noclegowe, należy stwierdzić, że obiekty te w 2017r. były właściwie przygotowane do świadczenia usług. Standard świadczonych usług, zakres usług jak również zaplecze i wyposażenie w tych obiektach było zróżnicowane ale, w porównaniu do lat poprzednich, obserwuje się sukcesywne rozszerzenie oferty turystycznej zarówno jeśli dotyczy to budowy, rozbudowy bądź modernizacji samych obiektów noclegowych jak również ich zaplecza i świadczonych usług. Większość obiektów noclegowych znajdujących się na terenie powiatu deklaruje działalność całoroczną. W porównaniu do lat poprzednich nie są widoczne większe różnice przy ocenie stanu sanitarno – porządkowego. W obiektach stwierdza się nie tylko dobry stan sanitarno – porządkowy, ale również dużą dbałość o ich estetykę.

Zakres przedmiotowy wszystkich przeprowadzanych kontroli w **zakładach fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej** obejmował kontrolę przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne oraz utrzymanie w nich należytego stanu sanitarno – higienicznego i porządkowego, w tym zaplecza sanitarnego, gospodarczego, zaopatrzenie w wodę oraz postępowanie z odpadami. W obiektach z klimatyzacją oceniano

postępowanie w zakresie prowadzenia jej przeglądów. Przeprowadzano ocenę poprawności zapisów w procedurach, skuteczność ich wdrożenia i prawidłowość postępowania. Kontroli poddawano w szczególności przestrzeganie zasad higieny przy świadczeniu usług. Oceniano czy usługi świadczone są z zachowaniem standardów sanitarnych, zgodnie z przygotowanymi procedurami regulującymi sposób postępowania oraz zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji, sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry oraz prowadzenia dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń. Oceniano umiejętność przygotowywania roztworów roboczych do dezynfekcji, wiedzę z zakresu oznakowań preparatów kosmetycznych (PAO), w tym oznakowanie otworzonych do użycia preparatów, jak również wiedzę z zakresu informacji zawartych w kartach charakterystyki stosowanych środków, a dotyczących zakresu bezpiecznego wykonywania usług. Zwracano uwagę na dobieranie środków do dezynfekcji w oparciu o gwarantowane ich spektrum działania. Oceniano przechowywanie odzieży roboczej/ochronnej, wierzchniej oraz przechowywanie narzędzi wykorzystywanych do wykonywania usług. We wszystkich kontrolowanych gabinetach oraz zakładach świadczących usługi kosmetyczne są przygotowane, wdrożone i stosowane procedury regulujące sposoby wykonywania usług w celu zapobiegania zakażeniom (głównie krwiopochodnym). Środki dezynfekcyjne w obiektach właściwe – z szerokim spektrum działania. W większości obiektów używane są preparaty o wysokim poziomie dezynfekcji, mające właściwości sporobójcze. Większość usług wykonywana jest narzędziami jednorazowego użytku a proces prowadzenia dezynfekcji w większości przypadków prowadzony był prawidłowo. Podczas kontroli w obiektach w których świadczone są usługi naruszające ciągłość tkanek, sprawdzano czy jest wdrożona i stosowana procedura przygotowana w oparciu o art. 16 Ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi. Kontrole przeprowadzane w zakładach fryzjerskich często wykazywały, że mimo podejmowania ciągłych i systematycznych działań w w/w obiektach w celu zapobiegania zakażeniom, wiedza na temat bezpiecznego świadczenia usług, w tym skuteczności procesów dezynfekcji i sposobów jej przeprowadzania nadal nie jest wystarczająca. Podczas kontroli w każdym z kontrolowanych obiektów tej grupy zostawiono materiały informacyjno – szkoleniowe przygotowane w ramach szwajcarskiego programu SWISS CONTRIBUTION – „Zapobieganie zakażeniom HCV” oraz Plany Higieny. W gabinetach i zakładach kosmetycznych zdecydowana większość usług wykonywana jest narzędziami jednorazowego użytku. W przypadku bielizny, peleryn, odzieży ochronnej, których stosowanie jest konieczne w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej również obserwuje się tendencję do używania produktów jednorazowych. Nadzorowane obiekty świadczące usługi fryzjerskie i kosmetyczne działają w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, w związku z tym nadzór sanitarny realizowany był zgodnie z wymaganiami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, w tym obowiązku zawiadamiania strony o zamiarze wszczęcia kontroli. Obowiązek ten utrudniał obiektywną ocenę zarówno w zakresie bezpiecznego świadczenia usług jak i stanu sanitarnego tych obiektów. Należy również dodać, że sprawowanie nadzoru sanitarnego utrudniał również brak od 01.01.2012r., przepisów regulujących wymagania sanitarne dla tego typu obiektów, na podstawie których, między innymi, prowadzony był nadzór sanitarny. Postępowania administracyjne prowadzone były w stosunku do 3 obiektów.

Dworzec autobusowy w Biłgoraju mieści się w budynku murowanym, wolnostojącym. Obiekt bez zaplecza sanitarnego dla podróżnych. Przed budynkiem stanowiska przystankowe. W roku 2017, w związku z przejęciem Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej przez prywatną spółkę, wyłożono na stanowiskach oraz na całym placu manewrowym nową kostkę, poprawiając tym samym stan techniczny i estetyczny terenu obok dworca. Obecnie trwają prace budowlane przy przygotowaniu miejsc parkingowych przy dworcu. Stan sanitarno – higieniczny i techniczny dworca autobusowego w Biłgoraju, tak jak w latach poprzednich oceniono jako dostateczny.

Zarządcy, znajdujących się pod nadzorem sanitarnym, **terenów rekreacyjnych, w tym placów zabaw**, dbają o ich właściwy stan sanitarno – higieniczny i porządkowy. W porównaniu do roku poprzedniego nie zaobserwowano zmian w funkcjonowaniu tych obiektów. Stan sanitarno – higieniczny i porządkowy, tak jak w roku poprzednim, oceniono jako dobry. Przeprowadzono

kontrolę 17 piaskownic na 16 placach zabaw. Place zabaw utrzymywane były w dobrym stanie sanitarno – porządkowym. We wszystkich piaskownicach wymieniany był piasek co potwierdzały przedstawiane podczas kontroli dokumenty. Prowadzony systematyczny nadzór sanitarny nad tymi obiektami skutkuje większą świadomością administratorów co do odpowiedzialności za te obiekty. Ma to bezpośrednie przełożenie nie tylko na ich stan sanitarny ale również na poprawę ich estetyki.

Cmentarze powiatu biłgorajskiego to w zdecydowanej większości stare obiekty, często całe albo w części figurujące w rejestrze zabytków. Są to obiekty ogrodzone, z sukcesywnie prowadzoną poprawą stanu technicznego ogrodzenia, z alejkami komunikacyjnymi w różnym stopniu i charakterze utwardzenia. Wszystkie skontrolowane w 2017 r. cmentarze utrzymane są w należyтым stanie porządkowym. Zarządcy mają podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych. Stwierdzany podczas kontroli stan sanitarno – higieniczny i porządkowy cmentarzy porównywalny jest do lat poprzednich i oceniany jako dostateczny.

Znajdujące się pod nadzorem dwa **domy przedpogrzebowe** oceniono jako dobre. Stan sanitarno – higieniczny i porządkowy obiektów oraz terenu wokół nich nie budził zastrzeżeń. Jeden z nich funkcjonuje jako dom pożegnań. Obecnie nie są przechowywane w nim zwłoki. Pomieszczenia w obu obiektach zabezpieczone są przed dostępem zwierząt i owadów. W obiekcie przechowującym zwłoki sposób ich przechowywania prawidłowy, w chłodniach z monitorowaną temperaturą.

Stan sanitarno – higieniczny, techniczny i porządkowy w podziale na rodzaj obiektów (**apteki, stacje paliw, obiekty sportowe, obiekty kulturalno – widowiskowe**) nie budził zastrzeżeń w żadnej z grup i jest porównywalny do lat poprzednich. Kontrola koncesji w stacjach paliw pokazała, że wszystkie skontrolowane obiekty posiadają koncesję na obrót paliwami, bądź wystąpiły z wnioskiem o przyznanie nowej koncesji.

Stwierdzany, podczas prowadzonych czynności kontrolnych, stan sanitarno – higieniczny i techniczny **środków transportu** nie budził zastrzeżeń. Nie stwierdzano nieprawidłowości, nie nałożono mandatów, nie wszczynano postępowań.

W zakresie realizacji ustawy o **ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych** w nadzorowanych obiektach stwierdzono, że przepisy te były respektowane we wszystkich kontrolowanych obiektach. W każdym z nich znajdowało się oznakowanie – znak graficzny i słowny o zakazie palenia tytoniu. Fakt ten odnotowywany był w protokołach kontroli obiektów.

Podsumowując nadzór nad obiektami użyteczności publicznej należy stwierdzić, że nadzorowane obiekty, znajdujące się w ewidencji i objęte bieżącym nadzorem sanitarnym, w zdecydowanej większości świadczą usługi zgodnie z nałożonymi standardami sanitarnymi. Również ich stan sanitarno – higieniczny i porządkowy nie budził większych zastrzeżeń i w porównaniu do roku poprzedniego utrzymywał się na stałym, porównywalnie dobrym poziomie. Nie są prowadzone postępowania administracyjne na żaden z nadzorowanych obiektów. W pojedynczych przypadkach, gdzie te standardy nie zostały zachowane, wydawano decyzje nakładające obowiązki do wykonania, wystawiano decyzje płatnicze, nałożono mandat. Wszystkie zalecenia nałożone obowiązkami decyzji merytorycznych zostały wyegzekwowane.

Nadzór nad kąpieliskami.

W roku 2017 zostały zgłoszone 4 miejsca wykorzystywane do kąpiel.

akwen	nazwa zwyczajowa MWDK	administrator
Biłgoraj	„Bojary”	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Biłgoraju
Józefów II	„Józefów II”	Gmina Józefów
Biszczka - Żary	„Biszczka – Żary”	Gmina Biszczka
Frampol	„Frampol”	Gmina Frampol

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju, po otrzymaniu wyników wody od administratorów obiektów, wydał **8 ocen przydatności wody** do celów kąpielowych. Nie wprowadzono zakazów kąpiel.

Ponadto przeprowadzono w trakcie sezonu kąpielowego 4 kontrole stanu sanitarno – higienicznego terenów rekreacyjnych przy miejscach wykorzystywanych do kąpiel. Stwierdzony na tych obiektach stan sanitarno-higieniczny oraz porządkowy nie budził zastrzeżeń i został oceniony jako dobry. Kontrole wykazały również, że nadzór nad tymi miejscami prowadzony był przez zarządców właściwie.

Nadzór nad jakością wody do spożycia.

Bezpieczeństwo zdrowotne wody przeznaczonej do spożycia, dostarczanej w ramach zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jest priorytetem działań Inspekcji Sanitarnej.

Jakość wody.

Jakość wody musi być zawsze utrzymana na poziomie **akceptowalnym przez konsumenta.**

Woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz nie ma agresywnych właściwości korozyjnych i spełnia wymagania określone w obowiązujących przepisach.

Nadzór nad jakością wody Sekcja Higieny Komunalnej sprawuje w:

- 40 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia,
- 3 innych podmiotach zaopatrujących w wodę
- 2 wodociągach, które wchodzą na teren powiatu.

Liczba ludności korzystająca z wodociągów powiatu biłgorajskiego – 101 720.

Liczba ludności powiatu biłgorajskiego korzystająca z wody dobrej jakości z innych powiatów (końcówki wodociągów) – 557.

Końcówki wodociągów wchodzące na teren powiatu biłgorajskiego:

- wodociąg zbiorowego zaopatrzenia **Radecznicza** zaopatruje mieszkańców:
  - 310 - Chłopków z Gminy Frampol
  - 18 - część Hoszni Ordynackiej z Gminy Goraj
  - 169 - Wólka Czernięcińska z Gminy Turobin
- wodociąg zbiorowego zaopatrzenia **Gruszka Duża** zaopatruje mieszkańców:
  - 60 – część miejscowości Zabłocie z Gminy Turobin

Łącznie na terenie powiatu biłgorajskiego z wody dobrej jakości korzysta 102 277 osób.

Na terenie powiatu biłgorajskiego jest wyjątkowo wysoki procent zwodociągowania, aż **98,8 %** mieszkańców powiatu korzysta z wody rozprowadzanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia. Nie zgłaszano żadnych reakcji niepożądanych związanych ze spożyciem wody na obszarze zaopatrywania przez te wodociągi.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju, w 2017 r. działając na podstawie §20 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r., w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2015r. poz. 1989), na podstawie sprawozdań z wyników badań jakości wody, w ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego jak i kontroli wewnętrznej, realizowanych według uzgodnionego harmonogramu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju wydał **17 ocen obszarowych** jakości wody za rok 2016.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju, w 2017r. działając na podstawie §16 ust 1 pkt 2 oraz §17 ust 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r., w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2015r. poz. 1989), po analizie przekazanych wyników badań jakości wody, w zakresie ewentualnych zagrożeń zdrowotnych, próbek pobranych zarówno w ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego jak i kontroli wewnętrznej, oceniał jakość wody na podstawie otrzymanych wyników. Oceny te przekazywane były do wójtów i burmistrzów terenu powiatu biłgorajskiego i obejmowały jakość wody we wszystkich wodociągach powiatu. **Takich cząstkowych ocen wydano 68.**

Działając na podstawie §19 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r., w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2015r. poz. 1989), na podstawie sprawozdań z wyników badań jakości wody, w ramach prowadzonego nadzoru sanitarnego jak i kontroli wewnętrznej, realizowanych według uzgodnionego harmonogramu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju wydał **17 ocen okresowych** jakości wody za rok 2017.

Łącznie, w roku 2017, wydano 102 oceny jakości wody do spożycia.

Większość zasobów wód podziemnych zasilających wodociągi powiatu biłgorajskiego nadaje się do bezpośredniego wykorzystania bądź po zastosowaniu prostych metod uzdatniania polegających głównie na usuwaniu naturalnych pierwiastków takich jak żelazo i mangan.

Ocena jakości wody za 2017 r.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju stwierdza, że jakość wody we wszystkich nadzorowanych na terenach gmin wodociągach, utrzymywana jest na dobrym poziomie, co pozwala ocenić ją jako dobrą i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

Wodociągi, na których stosowane jest uzdatnianie wody.

Lp.	Nazwa wodociągu	Gmina	Sposób uzdatniania
1.	Okragłe-Korczów	Biłgoraj	filtracja, napowietrzanie
2.	Sól	Biłgoraj	filtracja, napowietrzanie, wymiana jonowa
3.	Majdan Grom.	Biłgoraj	filtracja, napowietrzanie
4.	Tarnogród Przedmieście Różanieckie	Tarnogród	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie
5.	Tarnogród Przedmieście Płuskie	Tarnogród	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie
6.	Biszczka	Biszczka	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie
7.	Księżpol	Księżpol	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie
8.	Markowicze	Księżpol	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie
9.	Aleksandrów	Aleksandrów	filtracja, napowietrzanie
10.	Dąbrowica	Biłgoraj	filtracja, napowietrzanie
11.	Ciosmy	Biłgoraj	koagulacja, filtracja, napowietrzanie
12.	Turobin	Turobin	odżelazianie, filtracja, napowietrzanie
13.	Biłgoraj	Biłgoraj Miasto	filtracja, napowietrzanie, dezynfekcja
14.	Babice-Dorbozy	Obsza	odmanganianie, odżelazianie, filtracja, napowietrzanie

W pozostałych wodociągach woda kierowana jest z ujęć do bezpośredniego spożycia, bez procesów uzdatniania.

Wykaz producentów wody zaopatrujących ludność powiatu biłgorajskiego.

Lp.	Nazwa producenta	Nazwa wodociągu	Wielkość produkcji wodociągu	Wielkość produkcji producenta	Liczba ludności zaopatrzonej w wodę przez wodociąg	Liczba ludności zaopatrzonej w wodę przez producenta
1	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka zo.o. ul. Łąkowa 13, 23-400 Biłgoraj	Biłgoraj	2981	2981	26189	26189
2.	Gmina Biłgoraj ul. Kościuszki 88, 23-400 Biłgoraj	Dyle	22	1104	383	11844
3.		Hedwiżyn	436		2103	
4.		Korczów - Okrągłe	166		2576	
5.		Sól	234		3364	
6.		Dąbrowica	97		1348	
7.		Majdan Gromadzki	121		1621	
8.		Ciosmy	28		449	
9.	Zakład Wodociągów i Kanalizacji ul. Leśna 1, 23-460 Józefów	Józefów	316,9	775,6	2769	6977
10.		Górecko Stare	98,1		802	
11.		Majdan Nepryski	268,3		2367	
12.		Stanisławów	80,3		923	
13.		Szopowe	12		116	
14.	Tarnogrodzki Zakład Komunalny Spółka zo.o ul. Kościuszki 5, 23-420 Tarnogród	Tarnogród Przedmieście Różanieckie	305	534	2352	3612
15.		Tarnogród Przedmieście Pluskie	229		1093	
16.	Gmina Goraj, ul. Bednarska, 23-450 Goraj	Goraj	110	355,2	1173	3612
17.		Albinów Duży	2,4		62	
18.		Gilów	33		237	
19.		Jędrzejówka	53,8		395	
20.		Kondraty	24,8		163	
21.		Zastawie	120		1522	
22.		Zagrody – Krzakowa Górka	11,2		60	
23.	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Łąkowa 4, 23-440 Frampol	Frampol	154	611	2322	7925
24.		Korytków Mały	170		2342	
25.		Teodorówka - Radzięcín	287		3261	

Lp.	Nazwa producenta	Nazwa wodociągu	Wielkość produkcji wodociągu	Wielkość produkcji producenta	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę przez wodociąg	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę przez producenta
26.	Gmina Turobin ul. Rynek 4, 23-465 Turobin	Turobin	93	413	1583	6143
27.		Gródki	84		1162	
28.		Żabno	33		495	
29.		Tarnawa Duża	67		1011	
30.		Żurawie	136		1892	
31.	Zakład Gospodarki Komunalnej Potok Górny 116 23-423 Potok Górny	Potok Górny	228	436	3182	5452
32.		Lipiny Dolne	208		2270	
33.	Zakład Gospodarki Komunalnej w Tereszpolu Zaorendzie ul. Szkolna 44, 23-407 Tereszpol	Tereszpol - Zygmunt	330	408	3497	4006
34.		Lipowiec	78		509	
35.	Zakład Gospodarki Komunalnej Biszczka 79, 23-425 Biszczka	Biszczka	429	429	3993	3993
36.	Zakład Gospodarki Komunalnej Obsza 36, 23-413 Obsza	Babice – Dorbozy	1039	1039	9444	9444
37.	Zakład Gospodarki Komunalnej Łukowa 570/4, 23-412 Łukowa	Łukowa	598,1	598,1	4317	4317
38.	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Przemysłowa 10, 23-415 Księżpol	Księżpol	204,4	384,9	2578	5190
39.		Markowicze	180,5		2612	
40.	Gmina Aleksandrów Aleksandrów 380, 23-408 Aleksandrów	Aleksandrów	347,0	347,0	3627	3627

Wykaz producentów wody dostarczających wodę z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub do budynków użyteczności publicznej.

Lp.	Nazwa producenta	Wielkość produkcji wodociągu	Wielkość produkcji producenta	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę przez wodociąg	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę przez producenta
1.	Arion Szpitale sp. z o. o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju ul. Dr Pojaska 5 23-400 Biłgoraj	90,4	90,4	0	0
2.	ATL Spółka z o. o. ul. Piłsudskiego 180 05-091 Ząbki	0,3	0,3	0	0
3.	Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowo Produkcyjne ATOS Eksport-Import Gromada 165 23-400 Biłgoraj	2,3	2,3	0	0

Wodociągi na których prowadzono postępowanie administracyjne: - ujęcie

Lp.	Nazwa wodociągu	Gmina	Data wydania decyzji	Termin wykonania	Data kontroli sprawdzającej
1.	Dąbrowica	Biłgoraj	06.11.2017	30.09.2018	<i>obowiązująca</i>
2.	Gródki	Turobin	27.11.2017	Punkt 1,2,3 w terminie do 30.11.2017 Punkt 4 w terminie do 30.03.2018	Punkt 1,2,3 01.12.2017 (wykonano) <i>obowiązująca</i> w zakresie pkt.4
3.	Tarnogród Przedmieście Pluskie	Tarnogród	11.09.2017 przedłużenie decyzji 30.10.2017	31.10.2017 przedłużono do 15.12.2017	19.12.2017
4.	Zastawie	Goraj	27.11.2017	30.05.2018	<i>obowiązująca</i>
5.	Biłgoraj	Miasto Biłgoraj	11.07.2017	30.11.2017	22.11.2017
6.	Babice - Dorbozy	Obsza	30.10.2017	30.06.2018	<i>obowiązująca</i>
7.	Arion ZOZ Biłgoraj wodociąg szpitalny	Miasto Biłgoraj	11.04.2017	31.05.2017	07.06.2017

Wodociągi na których prowadzono postępowanie administracyjne – jakość wody.

Lp.	Nazwa wodociągu	Gmina	Powiat	Parametr	Decyzja
1.	Dąbrowica	Biłgoraj	Biłgoraj	Jon amonowy	Decyzja warunkowa z dnia 12.06.2017 Decyzja o przydatności wody do spożycia z dnia 02.08.2017
2.	Gródki	Turobin	Biłgoraj	Bakterie grupy coli	Decyzja stwierdzająca brak przydatności wody do spożycia z dnia 27.10.2017 Decyzja o przydatności wody do spożycia z dnia 17.11.2017

W dniu 27.10.2017r., na podstawie wyników badań jakości wody w wodociągu Gródki, próbek pobranych w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez administratora wodociągu, do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju wpłynęła informacja dotycząca:

- zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody na wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Gródki
- wprowadzonych przez administratora działań naprawczych na wodociągu Gródki
- wskazania ewentualnej przyczyny pojawienia się zanieczyszczenia.

W związku możliwością zagrożenia zdrowia konsumentów, w dniu 27.10.2017 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju wydał decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia.

Działania naprawcze podjęte przez administratora wodociągu polegały na stałej dezynfekcji wody. Mieszkańcy miejscowości zaopatrywanych przez przedmiotowy wodociąg zostali natychmiast poinformowani o zanieczyszczeniu mikrobiologicznym wody na wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Gródki. Komunikaty wydawane były przez administratora wodociągu w porozumieniu z Państwowym Inspektorem Sanitarnym w Biłgoraju. Komunikaty zawierały informacje o braku przydatności wody do spożycia, oraz o możliwości korzystania z wody tylko do celów sanitarnych (prania i splukiwania toalet). W związku z wprowadzeniem awaryjnego zaopatrzenia w wodę, dodatkowo w komunikatach była informacja o godzinach i miejscach kiedy woda będzie dostarczana do poszczególnych miejscowości.

W związku z zaistniałą sytuacją na wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Gródki konieczne było podjęcie z administratorem wspólnych działań w zakresie przygotowania komunikatów, zasad awaryjnego zaopatrzenia w wodę oraz monitorowania działań naprawczych. Pobierano próbki do badań kontrolnych w trakcie trwania zakazu korzystania z wody. W dniach 29.10.2017 r., 10.11.2017 r., na wodociągu Gródki przeprowadzono kontrole sprawdzające. Kontroli poddano sposób awaryjnego zaopatrzenia w wodę oraz monitorowano poziom chloru w sieci. Beczkowozy dostarczające wodę mieszkańcom napełniane były wodą z wodociągu zbiorowego zaopatrzenia Tarnawa Duża.

**% ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę
w gminach powiatu**

Lp.	gmina	Liczba miejscowości zwodociągowanych w gminie	% ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia
1.	Biłgoraj – miasto	1	99
2.	Aleksandrów	4	99
3.	Biłgoraj – gmina	37	98
4.	Biszczka	7	99
5.	Frampol	17	100
6.	Goraj	14	94
7.	Józefów	19	100
8.	Księżpol	23	99
9.	Łukowa	8	99
10.	Obsza	6	100
11.	Potok Górny	12	99
12.	Tarnogród	5	99
13.	Tereszpol	7	100
14.	Turobin	24	98

Na terenie powiatu, to wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i ujęć indywidualnych. Należą one wprawdzie do zasobów odnawialnych i w porównaniu z wodami powierzchniowymi ulegają przeobrażeniom antropogenicznym w stopniu niewielkim, ale poprawa jakości w przypadku ich zanieczyszczenia jest możliwa dopiero po bardzo długim okresie czasu albo w ogóle nie jest możliwa.

Podstawowym zagrożeniem dla jakości wód podziemnych powiatu, ze względu na jego rolniczy charakter, może być brak kanalizacji, nieszczelność zbiorników na ścieki, niewłaściwe magazynowanie obornika, gnojowicy i gnojówki oraz ich nieodpowiednie wykorzystanie rolnicze.

Nie bez znaczenia są również zanieczyszczenia lokalne obszarowych systemów melioracyjnych – (rowów oraz cieków i kanałów) powstałe w wyniku podejmowania działań nieprzyjaznych środowisku – nieodpowiednie stosowanie nawozów naturalnych i mineralnych oraz środków ochrony roślin.

Jakość tej wody jest pod stałym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz producentów wody w ramach prowadzonej przez nich kontroli wewnętrznej na wodociągach.

Konsumpcja wody wodociągowej produkowanej przez przedsiębiorstwa wodociągowe w ramach zbiorowego zaopatrzenia ludności daje gwarancję bezpieczeństwa zdrowotnego. Nie daje takiej pewności spożywanie wody z przypadkowych źródeł, bądź ujęć prywatnych nie nadzorowanych przez służby sanitarne.

Podsumowanie:

W 2017 r. pracownicy sekcji Higieny Komunalnej przeprowadzili **488** kontroli na obiektach użyteczności publicznej i wodociągach oraz przeprowadzono:

- nadzór nad ekshumacjami – **16**
- kontrole odbiorowe wspólnie z Nadzorem Zapobiegawczym – **9**

Skontrolowano **19** środków transportu, w tym:

- 11 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich
- 4 autobusy komunikacji publicznej,
- 3 samochody do przewozu chorych,
- 1 samochód do przewozu odpadów medycznych

Przeprowadzono kontrolę **17** piaskownic na **16** placach zabaw.

W wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi:

- przeprowadzono badań – **264**
- wykonano oznaczenia chemiczne – **32**
- wykonano oznaczenia fizyczne – **232**
- pobrano próbki wody do badań – **304**

Wydano **59** decyzji, w tym:

- **30** decyzji merytorycznych na nadzorowane obiekty,
- **29** decyzji zezwalających na ekshumację zwłok.

Wydano **17** decyzji płatniczych, nałożono **1** mandat.

Wydano **25** postanowień (wydawane postanowienia dotyczyły aspektów proceduralnych postępowania),

w tym:

- dotyczących transportu zwłok z zagranicy i za granicę – **12**
- organizowania imprez masowych – **7**
- regulaminu porządku w gminach – **6**

IV. Nadzór sanitarny w zakresie higieny dzieci i młodzieży

Do zadań sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży z zakresu zdrowia publicznego należy sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny procesów nauczania i wychowania
- higieny wypoczynku i rekreacji.

Ogólne kierunki działania pionu higieny dzieci i młodzieży dotyczą:

- sprawowania nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi
  - w placówkach oświatowo-wychowawczych, w żłobkach i klubach dziecięcych. oraz uczelniach wyższych
  - wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży
- sprawowania nadzoru w zakresie higieny procesów nauczania i wychowania,
- dokonywanie oceny warunków higieniczno-sanitarnych w placówkach przeznaczonych na pobyt dzieci i młodzieży,
- podejmowania działań zmierzających do rozwiązywania problemów dzieci i młodzieży związanych z warunkami higieniczno-sanitarnymi,
- prowadzenie postępowania administracyjnego.

W 2017 r. w wykazie obiektów oświatowo-wychowawczych objętych nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju figurowały (wg MZ-53):

1. żłobki (działające na podstawie ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do 3 lat) - 2
2. przedszkola – 16 (publiczne i niepubliczne) oraz 2 tzw. inne formy wychowania przedszkolnego (prowadzące wychowanie przedszkolne w innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych formach tj. w tzw. „punktach przedszkolnych”) - 18
3. szkoły podstawowe (46 szkół podstawowych, 6 filii szkół podstawowych) - 52
4. gimnazja - 8
5. licea ogólnokształcące - 1
6. ponadgimnazjalne szkoły zawodowe - 2
7. szkoły policealne - 1
8. zespoły szkół - 9
9. placówki kształcenia ustawicznego – centra szkolenia zawodowego - 1
10. placówki wsparcia dziennego - 5
11. placówki wychowania pozaszkolnego (inne: Szkoła Muzyczna I stopnia, Biłgorajskie Centrum Kultury, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury we Frampolu, Miejski Ośrodek Kultury w Józefowie, Tarnogrodzki Ośrodek Kultury) - 5
12. placówki rekreacyjne – schroniska młodzieżowe (całoroczne) - 1
13. inne placówki (Centrum Rozrywki dla Dzieci FIKOLAND w Biłgoraju, NZOZ Ośrodek Rehabilitacji i Terapii dla Dzieci Niepełnosprawnych w Biłgoraju, Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Biłgoraju, Pierwsza Prywatna Szkoła Językowa w Biłgoraju, Niepubliczna Placówka Oświatowo-Wychowawcza LIDER – Szkoła Językowa – Akademia Nauki w Biłgoraju) - 5

W okresie wolnym od zajęć lekcyjnych tj. w czasie ferii zimowych, wakacji letnich, nadzorowano wypoczynek dzieci i młodzieży, w oparciu o zgłoszenia organizatorów wypoczynku, zamieszczane przez kuratoria oświaty w ogólnopolskiej bazie zgłoszeń MEN www.wypoczynek.men.gov.pl.

Kontrole placówek stałych przeprowadzano w oparciu o obowiązujący harmonogram kontroli. W 2017 r. liczba placówek będąca w ewidencji wynosiła 169: tj. 110 placówek stałych oraz 56 placówek sezonowych: wypoczynku letniego (42) i zimowego (14) oraz 3 szkolne schroniska młodzieżowe sezonowe.

Przeprowadzono ogółem 157 kontroli:

- 138 sanitarnych - kompleksowych (97 w obiektach stałych oraz 41 w placówkach wypoczynku)
- 11 kontroli sprawdzających
- 2 kontrole interwencyjne
- 6 kontroli tematycznych (pod kątem przygotowania szkół do nowego roku szkolnego).

Mając na uwadze poprawę warunków sanitarno-higienicznych wydano ogółem **11 decyzji administracyjnych**, w tym:

- 7 decyzji na stwierdzone nieprawidłowości,
  - 2 decyzje umarzające postępowanie,
  - 1 decyzję przedłużającą,
  - 1 decyzję stwierdzającą wygaśnięcie decyzji
- oraz 8 decyzji opłatowych. Mandatów karnych nie nakładano.

W związku z otrzymanymi telefonicznie informacjami – skargami konsumentów - przeprowadzono **2 kontrole interwencyjne** - nieuzasadnione

- zgłoszenie telefoniczne anonimowe dotyczyło występującego w pomieszczeniach przedszkola uciążliwego pyłu oraz składowania w szatni dla dzieci - narzędzi malarskich;
- zgłoszenie telefoniczne, z podaniem nazwiska rodzica - ucznia uczęszczającego do klasy IV szkoły podstawowej, gdyż ciężar tornistra szkolnego jego dziecka przekraczał 10% wagi dziecka.

Przeprowadzone kontrole nie potwierdziły występowania nieprawidłowości.

Rodzicowi dziecka, który zgłaszał skargę z podaniem danych osobowych, udzielono pisemnej odpowiedzi.

Zapewnienie sprzyjającego zdrowiu środowiska nauczania i wychowania, spędzania czasu wolnego, wymaga wysiłku wszystkich osób związanych z funkcjonowaniem placówek, świadomości istnienia zagrożeń oraz znajomości zasad higieny i bezpieczeństwa.

W ramach nadzoru bieżącego nad placówkami nauczania przeprowadzano/analizowano:

1. Rozkład zajęć lekcyjnych

Plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Pod tym kątem oceniono 383 oddziały, w 46 szkołach podstawowych, 6 gimnazjach, 1 liceum ogólnokształcącym, 9 zespołach szkół. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

2. Dostosowanie mebli edukacyjnych do zasad ergonomii

Mając na uwadze zapobieganie wadom postawy, ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii przeprowadzono w 75 placówkach (w 17 przedszkolach, 46 szkołach podstawowych, 6 gimnazjach, 6 zespołach szkół), oceniono 256 oddziałów, 4028 stanowisk. Ocenę przeprowadzono w oparciu o zmierzony wzrost uczniów. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Podczas kontroli zwracano uwagę na stan techniczny sprzętu, prawidłowe zestawienie stolików i krzesełek, poprawne ich oznakowanie, posiadanie przez placówki certyfikatów.

3. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i rekreacji

Na 63 skontrolowane szkoły – 1 placówka posiadała salę gimnastyczną i rekreacyjno-zastępczą, 29 sale gimnastyczne, 18 sale rekreacyjno-zastępcze, 48 boiska sportowe. W 3 szkołach podstawowych, niezależnie od posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, lekcje z wychowania fizycznego realizowane były na korytarzach. Siedem szkół (3 szkoły podstawowe, 3 gimnazja, 1 liceum ogólnokształcące) nie posiadały w ogóle infrastruktury do prowadzenia zajęć WF, korzystały z sal gimnastycznych w innych placówkach oświatowych. W skontrolowanych szkołach wyposażenie sal gimnastycznych oraz

rekreacyjno-zastępczych, boisk sportowych spełniało wymogi bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego.

4. Szkolne pracownice komputerowe
Ocena warunków do prowadzenia zajęć z informatyki w szkolnych pracowniach komputerowych wypadła pozytywnie. Pracownice komputerowe wyposażone były zgodnie z obowiązującymi wymaganiami w tym zakresie, uczniowie zostali przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.
5. Nadzór nad substancjami chemicznymi i mieszaninami w szkolnych pracowniach chemicznych
W 2017 r. skontrolowano 3 placówki oświatowe (1 gimnazjum, 1 zespół szkół, 1 szkoła policealna), w których funkcjonowały pracownice chemiczne. Podczas kontroli stwierdzono przestrzeganie obowiązujących przepisów prawnych w tym zakresie. Substancje chemiczne i mieszaniny przechowywano zgodnie z zaleceniami zawartymi w kartach charakterystyki, szkoły posiadały aktualne spisy posiadanych substancji chemicznych i mieszanin, karty charakterystyki, prawidłowe oznakowanie. Uczniowie i pracownicy zostali wyposażeni w środki ochrony indywidualnej, zapoznani z regulaminem określającym zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.
6. Zapewnienie przez dyrektorów szkół możliwości pozostawienia przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych w pomieszczeniach szkoły
Wszystkie szkoły realizowały zadanie wynikające z obowiązującego przepisu prawnego.
7. Przy współudziale z sekcją HŻŻ i PU (która była działem wiodącym), prowadzono nadzór nad dożywianiem uczniów. W 55 szkołach wydawano ciepłe posiłki obiadowe jedno lub dwudaniowe, z których skorzystało 5200 uczniów, z dofinansowania 1334. Obiady pełne wydawano w 17 placówkach – skorzystało z nich 2022 uczniów, posiłki jednodaniowe w 38 placówkach - skorzystało z nich 3178 uczniów. Liczba dzieci i młodzieży, która skorzystała z posiłków dofinansowanych wyniosła 1334.
8. Zapewnienie właściwej temperatury w pomieszczeniach pobytu dzieci i młodzieży
W okresie zimowym pomiary temperatury przeprowadzono w 60 placówkach oświatowo – wychowawczych oraz 10 wypoczynku zimowego, dotyczyły 309 pomieszczeń. Wszystkie placówki zapewniały właściwą temperaturę w pomieszczeniach pobytu dzieci i młodzieży.
9. Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania
wypadła pozytywnie.
10. Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami
W 10 szkołach, na 73 znajdujące się pod nadzorem PSSE w Biłgoraju (w 6 podstawowych, 2 gimnazjach, 2 zespołach szkół) funkcjonowały gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w pozostałych placówkach profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami była realizowana w pomieszczeniach zastępczych np. w salach lekcyjnych.
11. Ocena posiadania przez szkoły certyfikatów na meble szkolne i sprzęt sportowy
Zgodnie z obowiązującym przepisem prawnym dyrektorzy szkół mogą nabywać do placówek oświatowych wyposażenie posiadające odpowiednie atesty lub certyfikaty.
Meble szkolne (stoliki, krzeselka):
  - 11 placówek posiadało meble zakupione wyłącznie przed 1997 r.;
  - odsetek mebli zakupionych po 1997 r. wynosił: w 12 placówkach do 25%, w 23 do 50%, w 11 do 50%, w 24 do 100%. Wszystkie nowo zakupione meble posiadały certyfikaty w 100%.Urządzenia i sprzęt sportowy
  - 5 placówek posiadało urządzenia i sprzęt sportowy zakupione wyłącznie przed 1997 r.;

- odsetek urządzeń i sprzętu sportowego zakupionych po 1997 r. wynosił: w 1 placówce do 25%, w 38 do 50%, w 18 do 50%, w 13 do 100%. Wszystkie nowo zakupione urządzenia i sprzęt sportowy posiadały certyfikaty w 100%.

12. Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2017/2018

W oparciu o przeprowadzone kontrole oraz informacje otrzymane od organów prowadzących, a także szkół resortowych, przeprowadzono ocenę przygotowania szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. Kryteria, wg których dokonano oceny obejmowały zakres prowadzonych prac remontowych, zakres przeprowadzonych prac konserwatorsko-porządkowych, stopień zaawansowania prac, przewidziany termin ich zakończenia.

Remonty:

- sale dydaktyczne – 20 szkół: m.in. remont i malowanie sal zajęć w przedszkolach, sal lekcyjnych, komputerowych, remont podłóg, wymiana oświetlenia, malowanie drzwi, wymiana stolarki drzwiowej, wymiana grzejników w pomieszczeniach przedszkolnych, obudowa grzejników centralnego ogrzewania;
- blok żywieniowy – 6 szkół: m.in. montaż wentylacji wyciągowej, malowanie pomieszczeń kuchni i jej zaplecza, wymiana glazury, terakoty oraz malowanie pomieszczeń magazynowych, malowanie jadalni;
- blok sportowy – 11 szkół: m.in. wymiana uszkodzonych urządzeń na placach zabaw, zakup i montaż zewnętrznych urządzeń do ćwiczeń siłowych, wymiana uszkodzonych tablic na boiskach sportowych, malowania i kapitalne remonty sal gimnastycznych oraz zapleczy sportowych;
- zaplecze sanitarne – 8 szkół: malowanie sanitariatów, kapitalne remonty, montaż skrzydeł drzwiowych;
- inne prace - 31 szkół: m.in. zakup dywanów dla potrzeb uczniów klas 0-III, montaż zakupionych pomocy dydaktycznych, malowanie bibliotek szkolnych, pokoi nauczycielskich, harcówki, szatni, naprawa uszkodzonych drzwi i zamków, remonty ciągów komunikacyjnych, instalacji kanalizacyjnej, malowanie pomieszczeń gospodarczych, prace związane z naprawą dachów, wykonanie wjazdu i parkingów przed szkołami;
- prace konserwatorsko-porządkowe – 41 placówek m.in. bieżące naprawy instalacji elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, sprzętu szkolnego (stoliki, krzeselka, szafki uczniowskie w salach lekcyjnych), naprawy szafek w pomieszczeniach szatni, remonty ogrodzenia, kompleksowe prace porządkowe.

Wszystkie placówki – z dniem 31 sierpnia – były przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego

13. W okresie wolnym od zajęć lekcyjnych tj. w czasie ferii zimowych, wakacji letnich, nadzorowano wypoczynek dzieci i młodzieży, w oparciu o zgłoszenia organizatorów wypoczynku, zamieszczane przez kuratoria oświaty w ogólnopolskiej bazie zgłoszeń MEN www.wypoczynek.men.gov.pl. Wypoczynek organizowany był w obiektach całorocznych usług hotelarskich, w obiektach sezonowych np. szkolnych schroniskach młodzieżowych organizowanych na bazie szkół podstawowych, w miejscu zamieszkania oraz jako obozy harcerskie pod namiotami. W obiektach całorocznych usług hotelarskich zgłoszono 27 turnusów, w obiektach sezonowych – 5, w miejscu zamieszkania – 14, jako obozy harcerskie pod namiotami – 10. Przeprowadzono 41 kontroli sanitarnych, stan sanitarno higieniczny nie budził zastrzeżeń. Z wypoczynku skorzystało 1791 osób (obiektach całorocznych usług hotelarskich – 602, w obiektach sezonowych – 475, z obozów harcerskich pod namiotami – 330, w miejscu zamieszkania – 384). Z noclegów w 3 szkolnych schroniskach młodzieżowych sezonowych (2 zorganizowanych na bazie szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Sługi Bożego Księdza Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Biłgoraju, ul. 3 Maja 3/7 – schronisko „Sitareczka”, Szkoły Podstawowej im. Konrada Bartoszewskiego „Wira” w Górecku Starym, gmina Józefów oraz schroniska usytuowanego na działce szkolnej w Józefowie, ul. Broniewskiego 14A) skorzystało 339 osób indywidualnych.

W ramach **współpracy z organami prowadzącymi placówki oświatowe i innymi jednostkami organizacyjnymi** prowadzono następujące działania:

- wystosowano pismo w sprawie wykazu placówek oświatowych funkcjonujących w roku szkolnym 2017/2018 na terenie poszczególnych miast i gmin powiatu biłgorajskiego;
- wystosowano pismo w sprawie przygotowania szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2017/2018 (zakresu prowadzonych prac remontowych i porządkowych);
- organizatorom wypoczynku letniego dzieci i młodzieży w formie obozów harcerskich pod namiotami udzielano informacji dotyczących warunków organizowania tej formy wypoczynku. Obozy harcerskie zlokalizowane były m.in. w miejscowościach Górecko Stare, Tarnowola, gmina Józefów, Budziarze gmina Biszczka, w Borowcu - Leśnictwo Głuchy, gmina Obsza;
- informowano organy prowadzące placówki oświatowe o toczącym się postępowaniu administracyjnym;
- wystosowano pismo do Stowarzyszenia Piłki Ręcznej „WISŁA SANDOMIERZ”, ul. Patkowskiego 2A, 27-600 Sandomierz, telefon/fax 15 8320562 o przeprowadzeniu kontroli wypoczynku dzieci i młodzieży zorganizowanego przez Stowarzyszenie Piłki Ręcznej „WISŁA SANDOMIERZ” na bazie Szkolnego Schroniska Młodzieżowego „Sitareczka” w Biłgoraju, ul. Zamojska 3. Obóz sportowy zorganizowano pomimo nie zgłoszenia go do Kuratorium Oświaty i umieszczenia w ogólnopolskiej bazie wypoczynku. Przeprowadzona kontrola nie wykazała naruszeń stanu sanitarno - higienicznego i technicznego w placówce, a także warunków zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci. Organizatora wypoczynku pouczono o obowiązujących przepisach prawnych w tym zakresie.

Współpraca z Kuratorium Oświaty w Lublinie

W związku ze stwierdzeniem funkcjonowania wypoczynku letniego, który nie figurował w ogólnopolskiej bazie zgłoszeń wypoczynku, a tym samym nie został zarejestrowany w Kuratorium Oświaty (właściwym dla miejsca zamieszkania organizatora wypoczynku) - wystosowano pismo do Kuratorium Oświaty w Lublinie, ul. 3 Maja 6, 20 – 950 Lublin (do wiadomości Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie) informujące o przeprowadzeniu kontroli tzw. „wypoczynku dzikiego” dzieci i młodzieży zorganizowanego przez Stowarzyszenie Piłki Ręcznej „WISŁA SANDOMIERZ”, na bazie Szkolnego Schroniska Młodzieżowego „Sitareczka” w Biłgoraju, ul. Zamojska 2, dla 17 uczestników, w wieku 14 lat. Przeprowadzona kontrola nie wykazała naruszeń stanu sanitarno-higienicznego i technicznego w placówce, a także warunków zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci.

W biuletynie informacji publicznej BIP PSSE w Biłgoraju zamieszczono:

- Informację „Przebieg wypoczynku zimowego na terenie powiatu biłgorajskiego podczas ferii zimowych 2017 r.;
- Bezpieczny wypoczynek wakacyjny dzieci i młodzieży – 2017 r. (przed rozpoczęciem sezonu letniego);
- Bezpieczne wakacje w 2017 r.(opracowanie zawierające dane sekcji HDiM, HŻŻiPU, HK, OZiPZ);
- Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego 2017/2018 r. – pod kątem przeprowadzonych prac remontowych i porządkowych.

Współpraca z mediami: - rzecznikowi prasowemu PSSE w Biłgoraju – przekazano pisma, informacje - celem zamieszczenia w lokalnej prasie:

- Informacja podsumowująca pracę sekcji HDiM. za 2017 r.;
- Przebieg wypoczynku zimowego na terenie powiatu biłgorajskiego podczas ferii zimowych w 2017 r.;
- Bezpieczny wypoczynek wakacyjny dzieci i młodzieży – 2017 r. (przed rozpoczęciem sezonu letniego);
- Bezpieczne wakacje w 2017 r. (opracowanie zawierające dane sekcji HDiM, HŻŻiPU, HK, OZiPZ);

- Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego 2017/2018 - – zakres przeprowadzonych prac remontowych i porządkowych.

Podsumowanie:

Placówki oświatowo – wychowawcze, wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży, będące pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju były w dobrym stanie sanitarno – higienicznym oraz technicznym. Dzięki zaangażowaniu dyrekcji szkół oraz organów prowadzących, konsekwencji pracowników inspekcji sanitarnej - przeprowadzane były systematycznie prace remontowe, mające na celu poprawę i utrzymanie obiektów w dobrym stanie sanitarno-higienicznym oraz technicznym.

Zapewnienie sprzyjającego zdrowiu środowiska nauczania i wychowania, spędzania czas wolnego, wymaga wysiłku wielu osób związanych z wychowaniem dzieci i młodzieży, świadomości istnienia zagrożeń oraz znajomości zasad higieny i bezpieczeństwa.

V. Nadzór sanitarny w zakresie higieny pracy

Do zadań Sekcji Higieny Pracy należy sprawowanie nadzoru nad:

- warunkami zdrowotnymi środowiska pracy;
- substancjami chemicznymi i ich mieszaninami;
- prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3;
- produktami biobójczymi;
- szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi;
- substancjami, preparatami, czynnikami i procesami o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- przestrzeganiem zasad bhp podczas prac usuwania, bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest;
- warunkami zdrowotnymi produkcji i obrotu wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi, w tym środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi (tzw. dopalaczami);
- ponadto Sekcja Higieny Pracy prowadzi postępowania administracyjne w sprawach chorób zawodowych.

Zakłady znajdujące się pod nadzorem Sekcji Higieny Pracy:

Sekcja Higieny Pracy w 2017 r. posiadała w ewidencji **511 zakładów**, należących do **36 działów** Polskiej Klasyfikacji Działalności, przeważają zakłady z niżej wymienionych działów:

- uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt;
- leśnictwo i pozyskiwanie drewna;
- pozostałe górnictwo i wydobywanie;
- produkcja artykułów spożywczych;
- produkcja napojów;
- produkcja wyrobów tytoniowych;
- produkcja wyrobów tekstylnych;
- produkcja odzieży;
- produkcja wyrobów z drewna;
- produkcja papieru i wyrobów z papieru;
- poligrafia;
- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych;
- produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych;
- produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń;
- zakwaterowanie;
- działalność usługowa związana z wyżywieniem;
- działalność związana z obsługą nieruchomości;
- produkcja mebli;
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;
- pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody;
- edukacja;
- działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, odzysk surowców;
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków;
- działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostałych działalności związanych z kulturą;
- działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna;
- roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej;
- roboty budowlane specjalistyczne;
- naprawa pojazdów samochodowych;
- transport lądowy oraz transport rurociągowy;
- działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni;
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna;

- sprzedaż hurtowa i detaliczna wyrobów chemicznych;
- pozostała indywidualna działalność usługowa.

Działalność kontrolna Sekcji Higieny Pracy w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego:

W nadzorowanych zakładach zatrudnionych było ogółem **9092** pracowników.

W 2017 r. skontrolowano **187** zakładów, zatrudniających **6678** pracowników, z tego: **645** pracowników pracowało w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego natężenia hałasu - w tym:

- **46** przy produkcji artykułów spożywczych;
- **210** przy produkcji wyrobów z drewna;
- **116** przy produkcji papieru i wyrobów z papieru;
- **4** przy produkcji tworzyw sztucznych;
- **30** przy produkcji wyrobów mineralnych z surowców niemetalicznych;
- **26** przy produkcji wyrobów metalowych;
- **213** przy produkcji mebli

oraz

- **1** pracownik pracował w warunkach przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów - przy produkcji wyrobów z drewna.

W narażeniu na kontakt ze szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi pracowało **1816** pracowników – w tym:

- **1816** w narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne 2 grupy zagrożenia,
- **975** pracowników w narażeniu na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne 3 grupy zagrożenia.

W narażeniu na substancje, preparaty, czynniki i procesy o działaniu rakotwórczym lub mutagennym pracowało **243** pracowników – w tym:

- **196** w narażeniu na pyły drewna twardego;
- **46** na promieniowanie jonizujące (Rtg);
- **1** w narażeniu na związek chromu VI.

Dodatkowo skontrolowano jeden zakład będący w ewidencji innego PPIS, gdzie stwierdzono, że **3** pracowników pracuje w narażeniu na azbest przy usuwaniu, transporcie pokryć dachowych zawierających azbest.

W 2017 r. przeprowadzono **214** kontroli z zakresu działania Sekcji Higieny Pracy, w tym:

- **118** kontroli obejmowało zagadnienia z zakresu nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami;
- **9** kontroli przeprowadzono w ramach nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3;
- **46** z zakresu nadzoru nad produktami biobójczymi;
- **13** z zakresu nadzoru nad substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy;
- **102** z zakresu nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi.

W ewidencji zakładów podlegających kontroli Sekcji Higieny Pracy znajduje się **1** producent substancji chemicznej podlegającej rejestracji w ECHA, **34** dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin, **328** stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny, **2** wprowadzających do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 3 i **7** stosujących ww. prekursorów. W 2017 roku przeprowadzono **1** kontrolę ww. producenta, **12** kontroli dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin oraz **109** kontroli stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

Ponadto przeprowadzono **7** kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz **39** kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami wydano łącznie **4** decyzje usterkowe, które dotyczyły głównie: braku karty charakterystyki stosowanej mieszaniny chemicznej będącej produktem biobójczym, braku stosownego oznakowania magazynu przechowywania niebezpiecznej substancji chemicznej, braku spisu substancji chemicznych i ich mieszanin stosowanych w zakładzie i **4** decyzje płatnicze.

W wyniku stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych wydano **30** decyzji administracyjnych nakazujących ich usunięcie. Stwierdzone uchybienia wymagań najczęściej dotyczyły:

- braku aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłu całkowitego;
- braku dokumentacji oceny ryzyka zawodowego;
- braku wymaganych rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z procesem technologicznym o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- braku rejestru pracowników narażonych na działanie procesu technologicznego o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- braku wydzielonych pomieszczeń higienicznosanitarnych dla pracowników.

Wystawiono **26** decyzji płatniczych na łączną kwotę **5201 złotych**.

Analizując wyniki prowadzonego nadzoru należy stwierdzić, że warunki higieny pracy oraz standard pomieszczeń higieniczno - sanitarnych w zakładach pracy kontrolowanych po raz kolejny przez pracowników Sekcji Higieny Pracy ulegają powolnej stałej poprawie. Wystawione decyzje usterkowe i płatnicze dotyczą w większości zakładów pracy kontrolowanych po raz pierwszy przez Sekcję Higieny Pracy, wprowadzonych w ostatnim okresie do ewidencji zakładów objętych bieżącym nadzorem.

Ponadto prowadzono działania z zakresu promocji zdrowia.

Podczas kontroli pracodawców:

- zwracano szczególną uwagę na stosowanie przez pracowników indywidualnego wyposażenia ochronnego zabezpieczającego przed działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia oraz na funkcjonowanie ochron zbiorowych;
- informowano pracodawców o możliwości zmniejszenia stopnia narażenia zawodowego poprzez stosowanie rotacji pracowników pomiędzy stanowiskami pracy, skrócenie czasu narażenia oraz przerw w czasie pracy;
- w przypadku narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki biologiczne informowano pracodawców o dostępnych szczepionkach przeciwko drobnoustrojom występującym w danym zakładzie w celu zaproponowania pracownikom uodpornienia;
- udzielano instruktażu na temat szczególnej szkodliwości palenia tytoniu przy jednoczesnym narażeniu na czynniki szkodliwe powodujące wzmożone negatywne oddziaływanie na zdrowie, w tym czynniki rakotwórcze lub mutagenne;
- informowano pracodawców, u których obowiązuje zakaz palenia tytoniu, o konieczności zamieszczania tablic informacyjnych o zakazie palenia tytoniu oraz papierosów elektronicznych;
- w ramach nadzoru nad środkami zastępczymi – we współpracy z Sekcją Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia oraz z Sekcją Higieny Dzieci i Młodzieży udostępniano uczniom, nauczycielom, rodzicom oraz uczestnikom wypoczynku letniego i zimowego ulotki, plakaty, płyty CD oraz inne materiały oświatowe związane z zagrożeniami stwarzanymi przez środki zastępcze.

W 2017 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju nie wpłynęła żadna skarga lub interwencja związana z warunkami środowiska pracy lub ze stanem sanitarnym nadzorowanych obiektów.

Warunki pracy i ocena narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych:

W 2017 r. przeprowadzono **7** kontroli zakładów należących do branży przemysłu tworzyw sztucznych (z **8** zakładów znajdujących się w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju). W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami wydano łącznie **5** decyzji usterkowych, które dotyczyły:

- w **3** zakładach braku rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy,
- w **3** zakładach braku założonych kart badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy,

- w 3 zakładach brak opracowanych stanowiskowych instrukcji bhp,
  - w 3 zakładach braku opracowanej oceny ryzyka zawodowego pracowników, uwzględniającej narażenia na czynniki niebezpieczne i szkodliwe w środowisku pracy,
  - w 3 zakładach braku zapewnionych warunków do higienicznego spożywania posiłków,
  - w 3 zakładach braku zapewnionego przez pracodawcę systemu pierwszej pomocy w razie wypadku oraz środków do udzielania pierwszej pomocy (brak apteczek pierwszej pomocy),
  - w 2 zakładach braku aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia.
- W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli uchybieniami wydano 5 decyzji płatniczych na łączną kwotę: **813 zł.**

Warunki pracy i ocena narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki odpadami i ściekami:

W 2017 r. przeprowadzono 4 kontrole zakładów należących do sektora gospodarki odpadami i ściekami (w których zatrudnionych było 214 pracowników). W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami wydano łącznie 2 decyzje usterkowe, które dotyczyły:

- w 1 zakładzie braku rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy,
- w 1 zakładzie niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczenia pracy,
- w 1 zakładzie braku stosownego oznakowania magazynu przechowywania niebezpiecznej substancji,
- w 1 zakładzie braku wywieszanej instrukcji określającej sposób składowania substancji, pakowania, załadunku i transportu w magazynie składowania,
- w 1 zakładzie braku badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli uchybieniami wydano 2 decyzje płatnicze na łączną kwotę: **476 zł.**

Warunki pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest:

W 2017 r. dwukrotnie kontrolowano roboty wykonywane przez 1 przedsiębiorcę mającego siedzibę poza powiatem biłgorajskim, w związku z tym pracodawca ten nie jest ujęty w ewidencji PSSE w Biłgoraju. Podczas obydwu kontroli nie stwierdzono uchybień. Pracodawca zapewnił wystarczające i optymalne warunki pracy, aby zminimalizować w największym stopniu narażenie pracowników na czynnik rakotwórczy, jakim jest azbest.

Realizacja projektu REACH – EN – FORCE 5

W 2017 r. realizowano projekt REACH – EN – FORCE 5 w zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 REACH. Podczas 5 kontroli poddawano analizie przestrzeganie rozporządzenia REACH przez przedsiębiorców, uzupełniając jednocześnie stosowny kwestionariusz kontrolny. W 5 przypadkach działania te objęły dalszych użytkowników, przy czym w 1 przypadku kontrolowany podmiot był jednocześnie producentem i dalszym użytkownikiem.

Nadzór nad podmiotami leczniczymi wykonującymi działalność leczniczą

W ewidencji zakładów nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju znajdują się 23 podmioty lecznicze, w których zatrudnionych jest ogółem 561 pracowników. Na promieniowanie jonizujące (Rtg) – czynnik rakotwórczy - narażonych było 46 pracowników, w tym 20 kobiet.

W 2017 r. przeprowadzono 5 kontroli podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

W jednym zakładzie stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły braku wydzielonych jadalni dla pracowników. W związku z tym wydano decyzję usterkową oraz płatniczą na kwotę **281 zł**.

Podjęto współpracę z podmiotami leczniczymi w zakresie informowania o przypadkach zatruc / podejrzeń zatruc środkami zastępczymi dotyczących mieszkańców powiatu biłgorajskiego.

Działalność związana z prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawach chorób zawodowych:

Sekcja Higieny Pracy zajmuje się także prowadzeniem postępowań administracyjnych w sprawach podejrzeń chorób zawodowych – dokonywaniem ocen narażenia zawodowego oraz wydawaniem decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej, po otrzymaniu orzeczeń lekarskich z jednostek orzeczniczych upoważnionych do rozpoznawania chorób zawodowych.

W 2017 r.:

- sporządzono **12** kart oceny narażenia zawodowego w sprawach podejrzeń chorób zawodowych, w tym:
- sporządzono **1** kartę oceny narażenia zawodowego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej dla Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie;
- w **2** przypadkach wystąpiono do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie o przeprowadzenie oceny narażenia zawodowego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej prowadzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju;
- w **2** przypadkach wystąpiono do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łęcznej o przeprowadzenie oceny narażenia zawodowego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej prowadzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju;
- w **2** przypadkach wystąpiono do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rybniku o przeprowadzenie oceny narażenia zawodowego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej prowadzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju;
- wydano **4** decyzje o stwierdzeniu chorób zawodowych – stwierdzono **4** przypadki boreliozy (3 u rolników, 1 u leśnika);
- wydano **2** decyzje o braku podstaw do stwierdzenia chorób zawodowych – **1** przypadek dotyczący podejrzenia gruźlicy płuc oraz **1** przypadek dotyczący podejrzenia boreliozy u rolnika;
- wydano **2** decyzje o umorzeniu postępowania administracyjnego w sprawie podejrzenia choroby zawodowej.

Współpracowano z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie prowadzenia postępowań w sprawach chorób zawodowych, a także ze Służbą Medycyny Pracy w tym:

- przeprowadzano oceny narażenia zawodowego w ramach postępowań w sprawach chorób zawodowych dla Poradni Chorób Zawodowych Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno - Leczniczego w Lublinie, przesyłano do tej Poradni kopie decyzji w sprawach chorób zawodowych;
- przesyłano karty stwierdzenia chorób zawodowych do Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Nadzór nad środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi:

W 2017 roku Sekcja Higieny Pracy zajmowała się także nadzorem nad środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi. Monitorowano zatrucia środkami zastępczymi na terenie powiatu biłgorajskiego. Współpracowano z ośrodkami zdrowia w zakresie zgłaszania przypadków podejrzeń zatruc lub zatruc środkami zastępczymi.

W 2017 r. odnotowano **7** przypadków podejrzeń zatruc lub zatruc środkami zastępczymi (w tym jeden przypadek zakończony zgonem).

W 10 przypadkach prowadzono postępowania administracyjne, zakończone wydaniem 18 decyzji merytorycznych, 9 o umorzeniu postępowania w sprawie podejrzenia wprowadzania do obrotu środków zastępczych i 9 o przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczeniu.

Wśród zidentyfikowanych środków zastępczych przekazanych Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Biłgoraju znalazły się:

- MDMB – CHMICA (w 6 przypadkach),
- N-etylohexedron (w 2 przypadkach),
- 3-CMC (w 1 przypadku),
- MO-CHMINACA (w 1 przypadku),
- MMB 2201 (w 1 przypadku),
- NM-2201 (w 1 przypadku),
- 3-CEC (w 1 przypadku),
- ADB – CHMINACA (w jednym przypadku),
- MMMP (w jednym przypadku).

Łącznie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju zabezpieczył środki zastępcze o łącznej wadze 37,133 g.

Współpracowano z Prokuraturą Rejonową w Biłgoraju w zakresie przejmowania wyłączonych materiałów dochodzeń do prowadzenia odrębnych postępowań administracyjnych oraz z Komendą Powiatową Policji w zakresie ustalania miejsca zamieszkania i pobytu stron postępowania.

Ponadto w dniu 27.11.2017 r. kierownik Sekcji Higieny Pracy uczestniczył w spotkaniu roboczym w związku z zaistniałą sytuacją dotyczącą zgonu jednego z mieszkańców Biłgoraja, prawdopodobnie po zażyciu środków zastępczych, w którym ponadto uczestniczyli: Wicestarosta, kierownictwo komórki organizacyjnej Starostwa Powiatowego zajmującej się problematyką, dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych z terenu Biłgoraja, Komendant KPP w Biłgoraju, Dyrektor Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej w Biłgoraju. Spotkanie zostało zorganizowane, aby wypracować wspólne działania mające na celu uniknięcie podobnych sytuacji w przyszłości.

Przekazano rzecznikowi prasowemu PSSE w Biłgoraju celem zamieszczenia w lokalnej prasie pisma, informacje dotyczące:

- dwukrotnie informacje dotyczące zatruc / podejrzeń zatruc środkami zastępczymi;
- w jednym przypadku informacje dotyczące działalności Sekcji Higieny Pracy w 2016 roku.

Podsumowanie:

Biorąc pod uwagę liczbę wydanych decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz liczbę zgłaszanych podejrzeń chorób zawodowych należy stwierdzić, że na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Biłgoraju warunki higieny pracy w zakładach pracy kontrolowanych po raz kolejny ulegają stałej poprawie, na co mają wpływ wnikliwe kontrole oraz skutecznie prowadzone postępowania administracyjne. Zwiększona liczba decyzji w porównaniu z rokiem 2016 dotyczy kontroli przeprowadzonych w obiektach objętych ewidencją w ostatnim roku i kontrolowanych po raz pierwszy. Należy stwierdzić, że przedsiębiorcy nie uchylają się od wykonywania obowiązków nałożonych decyzjami i sukcesywnie oraz skutecznie dokonują poprawy warunków pracy w swoich zakładach. W związku z tym nie było konieczności stosowania dodatkowych środków restrykcyjnych w celu przymuszenia ich do wykonania nakazów ujętych w decyzjach

VI. Nadzór sanitarny zakładów służby zdrowia

Do zadań sekcji Nadzoru P/Epidemicznego należy:

- zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych (z uwzględnieniem szczepień ochronnych)
- sprawowanie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

W 2017 r. pod nadzorem sekcji Nadzoru P/Epidemicznego były niżej wymienione obiekty.

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze:

lecznictwo stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne :

- **Szpitalne:** Szpital w Biłgoraju z następującymi oddziałami :

Biłgoraj

1. Oddział Chirurgiczny z Pododdziałem Urazowo-Ortopedycznym / 47 łóżek
2. Ginekologiczno- Położniczy / 49 łóżek
3. Oddział Neonatologiczny / 25
4. Oddział Pediatryczny / 24
5. Oddział Chorób Wewnętrznych / 35
6. Oddział Neurologiczny / 31
7. Oddział Rehabilitacji Neurologicznej / 7
8. Oddział Obserwacyjno-Zakaźny / 22
9. Oddział Chorób Płuc i Gruźlicy / 34
10. Oddział Kardiologiczny / 30
11. Oddział Rehabilitacji /10

RAZEM szpital 314 łóżek

- **Inne niż szpitalne:**

1. Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Tarnogrodzie - należący do ARION Szpitale sp. z o.o. Zespół Opieki Zdrowotnej w Biłgoraju / 80 łóżek
2. Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy „Gawra” – Michalina Łukasiewicz w Długim Kącie / 40 łóżek

- **Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne – łącznie 44 zakłady**, w tym: przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych na terenie Biłgoraja i różnych miejscowości w powiecie.

- **Zakłady rehabilitacji leczniczej – łącznie 7**, w tym:
w Biłgoraju - 4, po jednym w Józefowie, Łukowej i Obszy.

- **Inne zakłady – łącznie 11**, w tym:

- w Tarnogrodzie - Filia Praktyki Dentystycznej Piskorska,
- w Potoku - Filia NZOZ,
- pozostałe w Biłgoraju - Punkt Pobrań Laboratorium „Luxmed”, Laboratorium Filia NZOZ Diagnostyka, SMH Poradnia Okulistyczna, Kardiocentrum Filia Obszański, Punkt pobrań Konsylium, ORTO OPTYMIST Gawda, Filia Hospicjum Domowe, KardioNeuroMed Filia, Punkt pobrań Nasze Zdrowie .

- **Ponadto:**

Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie - **łącznie 91** gabinetów

Gabinety stomatologiczne – **łącznie 49**, w tym:

- indywidualne praktyki lekarzy dentyków – 7,
- indywidualne specjalistyczne praktyki dentyckie - 42

Działalność kontrolno- represyjna:

W 2017 r. w sekcji Nadzoru P/Epidemicznego przeprowadzono łącznie **267** kontroli dotyczących stanu sanitarno-technicznego placówek i szczepień ochronnych, w tym :

- z zakresu epidemiologii 217 / w tym lecznictwie zamkniętym 19 / poszczególne oddziały/
- z zakresu szczepień 29.

Plan pracy zakładał wykonanie 226 kontroli w tym 28 z zakresu szczepień ochronnych - został wykonany zgodnie z harmonogramem. Wykonano 108,84 % planu.

Kontrolę kompleksową szpitala przeprowadzono 1x w roku – kontrola dotyczyła również zagadnień z zakresu higieny komunalnej, higieny pracy i higieny żywności.

Kontrolę Oddziału Noworodkowego przeprowadzano 2x w roku.

Kontrole podmiotów leczniczych przeprowadzano 1x w roku /w tym łącznie sekcją Higieny Komunalnej 15 obiektów/.

Ogółem w 2017 r. wydano 21 **decyzji administracyjnych** dotyczących usunięcia stwierdzonych usterek natury sanitarno-higienicznej w placówkach medycznych, w tym:

- lecznictwo zamknięte - **7 decyzji w tym- 5 dotyczyło szpitala w Biłgoraju, 1 dotyczyła ZOL w Tarnogrodzie i 1 Zakładu Pielęgnacyjno opiekuńczego „Gawra” w Długim Kącie**
- lecznictwo otwarte - **14 decyzji** /jedna z terminem natychmiastowym/

Wystawiono **21** decyzji opłatowych.

Mandatów karnych nie stosowano w nadzorowanych obiektach służby zdrowia

Gromadzenie, transport, usuwanie i unieszkodliwianie odpadów stałych w odniesieniu do placówek leczniczych

Postępowanie z odpadami medycznymi było podobne jak w roku 2016 r.

Gospodarka odpadami medycznymi w placówkach służby zdrowia prowadzona jest w oparciu o stosowne zezwolenia i regulowana zapisami procedur wewnętrznych mających na celu ochronę zdrowia i życia ludzi oraz ochronę środowiska.

W zakresie usuwania odpadów nie nastąpiły zmiany w stosunku do roku ubiegłego. Zagadnienia dotyczące odpadów w placówkach służby zdrowia są monitowane w czasie bieżących kontroli sekcji Nadzoru P/Epidemicznego i sekcji Higieny Komunalnej.

Firmy specjalistyczne odbierające odpady z placówek służby zdrowia

1. Firma Usługowo – Handlowa „EKO - TOP” z Rzeszowa, odbiera odpady medyczne z punktu gromadzenia odpadów mieszczącego się na terenie szpitala w Biłgoraju. Firma posiada wymagane zezwolenia wojewody podkarpackiego na prowadzenie działalności. Zgodnie z umową przyjmuje do wykonania odbiór, transport, wykorzystanie lub unieszkodliwianie odpadów medycznych. Zauważa się również bezpośredni odbiór od wytwórców odpadów z pominięciem pośrednika „składowania odpadów” jakim jest ARION Szpitale sp. zoo. Poprzez zawieranie umów z podmiotami.
2. Firma Usługowo – Transportowa „MER” z Biłgoraja odbiera odpady z placówek służby zdrowia i dostarcza je do punktu gromadzenia odpadów na terenie szpitala w Biłgoraju. Firma posiada decyzję starosty biłgorajskiego zezwalającą na prowadzenie działalności w zakresie odbioru i transportu odpadów od podmiotów medycznych.

Transport wewnętrzny odpadów. Odpady medyczne na terenie szpitala w Biłgoraju transportowane są prawidłowo, wózkiem zamykanym, oznakowanym, z blachy nierdzewnej odpornej na działanie środków dezynfekcyjnych, w sposób uniemożliwiający narażenie na bezpośredni kontakt z tymi odpadami. W pozostałych placówkach służby zdrowia ze względu na niewielkie ilości odpadów medycznych, do transportu wewnętrznego używane są pojemniki zamykane jednorazowego użytku. Transport wewnętrzny odpadów medycznych wykonywany jest w sposób uniemożliwiający narażenie na bezpośredni kontakt z tymi odpadami.

Przechowywanie odpadów medycznych do czasu odbioru. Na terenie szpitala w Biłgoraju odpady medyczne składowane są w specjalnie przystosowanych dwóch pomieszczeniach przeznaczonych do czasowego gromadzenia odpadów. Mieszczą się one w odrębnym budynku po byłej spalarni odpadów, oznakowanym tablicą ostrzegawczą. Budynek z niezależnym wejściem, zabezpieczony przed dostępem osób nieupoważnionych oraz przed owadami i gryzoniami.

ARION Szpitale Sp. z o.o. posiada zezwolenie na „zbieranie zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych” na podstawie decyzji Marszałka Województwa Lubelskiego. Obiekt wyposażony jest w wentylację zapewniającą podciśnienie z filtracją odprowadzanego powietrza; podłogi i ściany zmywalne, umożliwiające dezynfekcję. Na wyposażeniu są wydzielone kontenery do czasowego gromadzenia opakowań zbiorczych oraz szafa chłodnicza dwukomorowa do gromadzenia odpadów o kodzie 180102 i 180182. Odpady weterynaryjne o kodzie 180202 przechowywane są w wydzielonej lodówce (przyjmowane do magazynowania z innych placówek zgodnie z zawartymi umowami). W pomieszczeniach tych gromadzone są odpady medyczne zarówno z terenu szpitala jak również dostarczane z innych obiektów, z którymi szpital ma podpisaną umowę na odbiór odpadów. Pomieszczenia przeznaczone do czasowego gromadzenia odpadów medycznych utrzymywane w bieżącej czystości, dezynfekowane. Sprzęt do utrzymania porządku, środki czystości i dezynfekcyjne znajdują się w sąsiednim pomieszczeniu gospodarczym. W budynku zorganizowane jest zaplecze sanitarne z zainstalowaną umywalką z ciepłą i zimną wodą, wyposażoną w dozowniki z mydłem i środkiem do dezynfekcji rąk oraz w ręczniki jednorazowego użytku.

Oznakowanie i wymiana pojemników na odpady. Oznakowanie pojemników było zgodne z wymogami rozporządzenia. Każdy pojemnik i każdy worek jednorazowego użycia posiadał widoczne oznakowanie świadczące o rodzaju odpadów w nich przechowywanych, o miejscu pochodzenia odpadów, datę zamknięcia. Pojemniki lub worki, zawierające odpady medyczne o kodzie 18 01 02 magazynowane były w temperaturze do 10°C a czas ich przechowywania nie przekraczał 72 godzin, natomiast pojemniki lub worki zawierające odpady medyczne o kodzie 18 01 03 magazynowane były w temperaturze od 10°C do 18°C nie dłużej niż 72 godziny. W przypadku magazynowania przez okres dłuższy niż 72 godziny odpady medyczne niebezpieczne przechowywane były w przeznaczonych do tego celu urządzeniach chłodniczych, nie dłużej niż 30 dni. Odpady medyczne powstałe w wyniku udzielania świadczeń w miejscu wezwania są usuwane zgodnie z opracowanymi procedurami postępowania z odpadami medycznymi w danych jednostkach.

VII. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych na terenie powiatu biłgorajskiego

Porównawcza sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych na terenie działalności PSSE Biłgoraj w latach 2016- 2017r.

Lp.	Jednostka chorobowa	Liczba Zachorowań 2016 r	Liczba Zachorowań 2017 r
1.	Salmonellozy A02.0	44	93
2.	Czerwonka A03	0	0
3.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe(ogółem) A04	74	51
4.	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe (ogółem) A05	0	0
5.	Wirusowe i inne określone zakażenia	150	121

	jelitowe(ogółem)A08		
6.	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnym zakaźnym pochodzeniu A09	69	98
7.	Krztusiec A37	6	3
8.	Płonica A38	20	13
9.	Choroba meningokokową (ogółem) A39	0	1
10.	Posocznica (ogółem) A40-A41	0	0
11.	Borelioza A69.2	119	141
12.	Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień Z20.3/Z24.2	30	22
13.	Wirusowe zapalenie mózgu A84-A86	0	0
14.	Wirusowe zapalenie opon mózgowych A87,B02,B00	0	1
15.	Ospa wietrzna B01	294	300
16.	Różyczka B06	0	0
17.	WZW A B15	0	1
18.	WZW B /ostre i przewlekłe/ B16,B18	5	4
19.	WZW C B17.1, B18.2	7	8
26.	Choroba wywołana przez Streptococcus pneumoniae (ogółem)B95.3/G04.2,G00.1, A40.3,J13,B95.3	2	0
27.	Choroba wywołana przez Haemophilus influenzae typ B ogółem B96.3/G04.2,G000.0A41.3, B96.3/J05.1	0	0
28.	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i /lub mózgu (łącznie) G01, G04.2.G05.0 G00.2-8,G04.2	0	1
29.	Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone G03.0	0	1
30.	Zapalenie mózgu G04.0,G04.8-9	0	0
31.	Zatrucie naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm T62.0 T62.1-2,T61,T62.8-9	1	0

32.	Inne zatrucia /lekami, alkohol/ (łącznie) T64,T60, T36- T50,T51,T52-T59,T63,T65,	1	0
33	Grypa A(H1N1)	36	3

I. SCHORZENIA POKARMOWE -zakażenia i zachorowania przenoszone drogą pokarmową spośród objętych obowiązkiem zgłaszania i rejestracji, występujące na terenie powiatu.

1. **Dur brzuszny** - w rejestrze PSSE od 2005 roku nie ma nosicieli.

2. **Salmonellozy-zatrucia pokarmowe /A02.0 /**

W 2016 r. zgłoszono 44 zachorowań - 42 przypadki wymagały hospitalizacji.

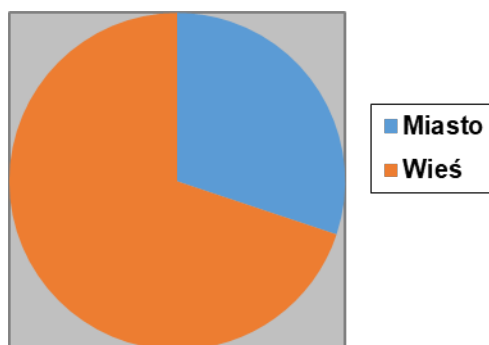
W roku 2017 zgłoszono z terenu powiatu biłgorajskiego 93 przypadki zachorowań w tym 27 przypadków hospitalizowano. Najwięcej zachorowań w mieście i gminie Frampol .Najwyższy wskaźnik zapadalności zarejestrowano w gminie Frampol 1014,04 /49 zachorowań/

Wskaźnik powiatu 90,03 , wskaźnik Polski 26,04 . W stosunku do ubiegłego roku wskaźnik wzrósł ponad dwukrotnie.

Od ubiegłego roku obserwuje się pogorszenie sytuacji epidemiologicznej w naszym powiecie . W bieżącym roku pogorszenie sytuacji epidemiologicznej jest skutkiem zbiorowego zatrucia w szkołach gminy Frampol.

W Punkcie Pobrań Prób Naszej Stacji w 2017 r. pobrano (łącznie: chorych , ozdrowieńców i nosicieli) próby od 798 osób. Na 93 przypadków potwierdzonych 27 dotyczyło chorych hospitalizowanych.

Podział zachorowań miasto wieś

Nadal zwraca uwagę większa liczba chorujących na salmonellozę mieszkańców wsi.

Podział :

	Wieś	Miasto	Kobiety	Mężczyźni
2016	33	11	21	23
2017	65	28	53	40

Zachorowania wg wieku i płci:

Najwięcej zachorowań - 75 - dotyczyło osób w wieku od 0-14 lat oraz powyżej 61 lat -13 osób Zachorowało 65 osób na wsi i 11 w mieście. Podział wg. Płci: 23-mężczyźni, 21- kobiety.

Typy serologiczne:

Na 93 zachorowań potwierdzono 91 serotypy *S. Enteritidis*. oraz po 1 serotypie *S. Enterica* i *S. Colindiale*. O spowodowanie zakażenia podejrzewa się najczęściej spożycie zakażonych pałeczkami salmonelli jaj kurzych lub potraw sporządzonych z ich użyciem.

Zarejestrowano 14 nosicieli salmonellozy *S. Enteritidis*.

Zwraca się nadal uwagę na brak diagnostyki laboratoryjnej w zachorowaniach stwierdzanych ambulatoryjnie. Lekarze rodzinni nie zlecają badań bakteriologicznych. Prywatne badania są drogie i pacjenci we własnym zakresie sporadycznie decydują się na ich przeprowadzanie. Dodatkowo posiewy uzyskuje głównie od osób hospitalizowanych. Ze względu na opisaną sytuację epidemiologiczną należy nadal prowadzić działania profilaktyczne, szczególnie z zakresu oświaty zdrowotnej.

Zachorowania na salmonellozę są bardzo szczegółowo analizowane, ze względu na niekorzystne wskaźniki porównawcze ze wskaźnikami wojewódzkimi krajowymi.

Zachorowania zarejestrowane w latach 2013-2017r.:

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba zachorowań	19	17	31	44	93
Wskaźnik powiatu	63,66	18,1	16,26	29,78	90,03
Wskaźnik Polski	21,46	19,24	21,81	22,42	26,04

Zbiorowe zatrucia:

W 2017 r. zarejestrowano 5 ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych, w tym 2 spowodowane przez pałeczki salmonelli.

Pierwsze dwa ogniska w oddziale neurologii o etiologii rotawirusowej, pierwsze ognisko dotyczyło 3 osób, drugie wystąpiło po trzech miesiącach zachorowało 5 osób.

III- cie ognisko rodzinne rotawirusowe dotyczyło 3 dzieci w tym 1 dziecko hospitalizowane, u 2 dzieci wykryto rotawirus.

IV- te ognisko zbiorowe wystąpiło w szkołach na terenie gminy Frampol zachorowały 64 osoby w tym 60 dzieci w przedziale wiekowym 0-14 lat. Po analizie retrospektywnej zachorowań, frekwencji i jadłospisu, ustalono domyślny wspólny nośnik dla wszystkich zachorowań tj. filet drobiowy panierowany w jajku, buraczki i ziemniaki. Pobrane próby kontrolne posiłków oraz jaj nie wykazały drobnoustrojów chorobotwórczych. Osunięto od pracy 3 osoby zatrudnione w kuchni u których badania laboratoryjne potwierdziły zakażenia pałeczkami salmonelli.

V -te ognisko zbiorowe rodzinne dotyczyło 4 osób w tym 2 hospitalizowanych dzieci po spożyciu wafli z masą do której użyto surowych jaj. Objawy wystąpiły u wszystkich osób spożywających wafel

Wydano 35 decyzji administracyjnych z zakresu profilaktyki schorzeń jelitowych.

3. Czerwonka /A03/

Ostatnie zarejestrowane zachorowania w 2005 r.

4. Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe/ A04/ -51 zachorowań

Obserwuje się wzrost zachorowań od 2015r wywołane przez *Clostridium difficile*. Podobnie jak i w Europie i Ameryce Północnej. Zachorowania dotyczą głównie osób hospitalizowanych z przewlekłymi schorzeniami w wieku powyżej 74 lat leczonych antybiotykami w ciągu poprzedzającego miesiąca. Czynnikiem sprzyjającymi są podeszły wiek, stosowanie antybiotyków, współistniejące choroby oraz przedłużony pobyt w szpitalu. Pobyt w szpitalu, który jest głównym

rezerwuarem bakterii, których spory mają zdolność długiego, kilkumiesięcznego bytowania. Źródłem przenoszenia infekcji są najczęściej toalety, ręce personelu i sprzęt medyczny, a spory te są odporne na alkoholowe środki dezynfekcyjne.

W 2017 r. zarejestrowano 50 zachorowań w tym 49 hospitalizowanych, z czego 39 osób w przedziale wiekowym od 65 i więcej lat. Zachorowania dotyczyły 32 kobiet i 18 mężczyzn. Więcej zachorowań wystąpiło na wsi- 29, a w mieście 21. W związku ze wzrostem zachorowań w szpitalu są opracowywane i wdrażane procedury mające zapobiec rozprzestrzenianiu zakażeń. Przeprowadzane są kontrole wewnętrzne sprawdzające realizację procedur przez pielęgniarkę epidemiologiczną jak zewnętrzne przez naszą stację .

	2013	2014	2015	2016	2017
Clostridium difficile	6	4	22	69	50

5. Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe/ A05/ - brak zachorowań.

6. Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe/ A 08/ - 206 zachorowań

Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy - 121, norowirusy - 9, inne określone - 11, nieokreślone - 76.

7. Biegunka i zapalenie żołądkowo- jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu /A09

W 2017 r. zgłoszono 98 zachorowań: 54 mężczyzn, 44 kobiet. W tym 25 przypadków dotyczyło dzieci do lat 2 /15 hospitalizowanych/.

W 2016 r. zgłoszono 69 zachorowań.

Ogółem wydano 35 decyzji administracyjnych z zakresu profilaktyki schorzeń jelitowych.

8. Botulizm / A05.1/ - brak zachorowań .

II. POZOSTAŁE ZACHOROWANIA NA CHOROBY ZAKAŹNE

1. Tęžec / A35/ - brak zachorowań

2. Krztusiec /A 37/

W 2017 r. zarejestrowano 3 zachorowania na krztusiec. Wskaźnik powiatu 2,9 Zachorowania wystąpiły w mieście i gm. Biłgoraj. Jedno dziecko nie było jeszcze szczepione. Pozostałe osoby były szczepione p/krztuścowi /po 1 dawce i po 5 dawkach/

W 2016 r. było 6 zachorowań na krztusiec. Sytuacja uległa poprawie, na terenie powiatu obserwujemy tendencje spadkowe podobnie jak w Polsce- spadek zapadalności z 17,77 na 7,92.

3. Płonica / A38/

W 2017 r. zgłoszono 13 przypadków zachorowań na płonicę.

W 2016 r. zarejestrowano 20 zachorowań.

Sytuacja epidemiologiczna z minimalną tendencją spadkową.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Płonica A38	58	5	25	23	20	13

wskaźniki	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Powiat	55,1	4,77	23,9	22,1	19,3	12,5
Polska	65,97	65,15	59,48	69,51	53,0	42,7

Są to zachorowania bez potwierdzeń laboratoryjnych.

4. Choroba meningokokowa

W 2017 r. nie zarejestrowano 1 zachorowanie.

5. Róża /A 46/

W 2017 r. nastąpił spadek zachorowań zarejestrowano 8 przypadków zachorowań w 2015 było 14 przypadków/ możliwe/. Są to zachorowania bez potwierdzenia laboratoryjnego. W tym 6 osób było hospitalizowanych.

6. Borelioza /A69.2/

W 2017 r. zarejestrowano 141 przypadki boreliozy na terenie powiatu biłgorajskiego natomiast w 2016 r. było zgłoszonych 119 zachorowań zgodnie z definicją przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego. Hospitalizacji wymagało 18 osób. Zarejestrowano 41 przypadków jako prawdopodobne, a 140 potwierdzone.

Rozkład zachorowań w powiecie biłgorajskim:

miasto Biłgoraj - 39, gmina Biłgoraj - 34, gmina Jozefów - 20, gmina Potok - 10.

Choroba ta nadal wymaga szczególnej uwagi ze względu na ciągły wzrost zachorowań w Polsce. Jest poprawa w zakresie dostępności do diagnostyki boreliozy. Można stwierdzić, że na terenie lasów roztoczańskich jest duże zagrożenie boreliozą. Prowadzone będą nadal działania oświatowe z zakresu epidemiologii boreliozy i metod jej zapobiegania. Jediną skuteczną metodą zapobiegania jest noszenie odpowiedniej odzieży podczas poruszania się po terenach zadrzewionych i zalesionych oraz stosowanie repelentów.

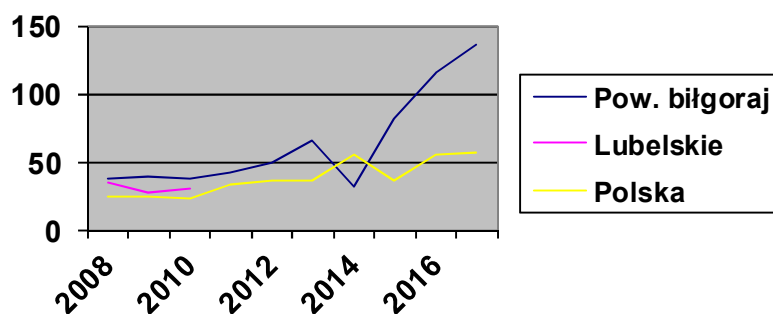
W 2017 r. stwierdzano 4 przypadki chorób zawodowych z powodu boreliozy na terenie powiatu.

Wszystkie zachorowania podobnie jak narażenie występowały na terenie całego powiatu.

Obserwowany na terenie powiatu wzrost rozpoznań boreliozy można łączyć ze wzrostem świadomości ludzi, którzy zgłaszają się do lekarza pierwszego kontaktu po ugryzieniu przez kleszcza.

Zachorowania wg płci: 68 - kobiety, 73 – mężczyźni; miasto – 48, wieś - 93

Zachorowania na boreliozę wg. wskaźników: powiat biłgorajski, województwo lubelskie, Polska

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Powiat	39,6	37,8	41,8	48,8	64,8	31,56	81,66	114,8	136,5
Polska	27,06	23,58	23,98	22,86	33,12	36,01	35,4	55,22	56,2

7. Wścieklizna - styczeń i narażenie /potrzeba szczepień /Z20.4, Z24.2/

W 2017 r. zaszczepiono p/wściekliznie 22 osób - o 8 mniej niż 2016 r.

Od 2008 roku nie było przypadku potwierdzenia wścieklizny u zwierząt. Nadal propagowane są materiały oświatowe dotyczące profilaktyki tej jednostki chorobowej. Współpracowano z Inspekcją Weterynaryjną oraz innymi komórkami organizacyjnymi Stacji.

Brak schroniska dla zwierząt na terenie powiatu oraz brak nadzoru właścicieli zwierząt zwiększa narażenie ludności na pokąsania przez wałęsające się psy.

Najwięcej pokąsań zarejestrowano w mieście Biłgoraj – 7 , gminach Teresopol, Obsza, Józefów, Potok.

Wywiady epidemiologiczne przeprowadzono głównie z powodu narażenia związanego z kontaktem z podejrzanymi psami /75 przypadków/, kotami /7 przypadków/, koza-2 przypadki i inne pojedyncze /małpa, lis, szczur/.

Szczepienia p/wścieklicznie wdrażane były głównie z powodu kontaktu z psami /14 / i kotami /5 /, koziół / 1 /, szczur /1 / lis /1/.

wskaźnik powiatu: 21,2

wskaźnik Polski: 21,4

8. Kleszczowe zapalenie mózgu

Od 2014 r. nie było zgłoszeń tej jednostki chorobowej.

9. Inne wirusowe zapalenie mózgu

W 2017 r. – brak zgłoszeń.

10. Wirusowe zapalenie opon mózgowych

W 2017 r. – 1 zachorowanie.

11. Ospa wietrzna /B 01/

W 2017 r. zachorowało 300 osób, w tym 2 przypadki hospitalizowano natomiast w 2016 r. było 294 przypadki. Sytuacja utrzymuje się na podobnym poziomie jak w ubiegłym roku.

Obecnie wskaźnik powiatu z 290,4 , a Polski wzrósł z 418,09 do 451,7

Zachorowania na przełomie lat 2008- 2017r.:

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
491	201	555	382	371	360	569	229	294	300

Zachorowały osoby nie szczepione p/ospie.

Najwięcej zachorowań wystąpiło w mieście Biłgoraj - 70, , gm. Biłgoraj 57, Łukowa 33w gm. Teresopol 29, gm. Potok 42, gm. Frampol 30, gm. Księżpol 25. Najwyższy wskaźnik zachorowań w gm. Teresopol 723,9.

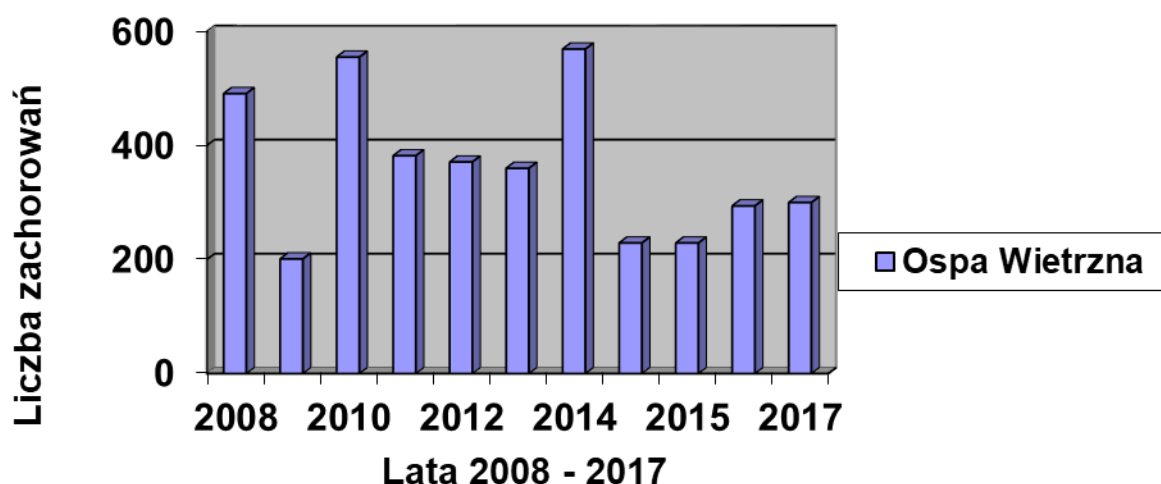
Najwięcej zachorowań dotyczy dzieci w przedziale od 3 do 6 lat, około 90% zachorowań stanowią zachorowania dzieci do lat 14.

Na naszym terenie zachorowało 223 mieszkańców wsi i 77 mieszkańców miast. Najwięcej zachorowań wystąpiło w miesiącach: styczeń, kwiecień, maj.

Zachorowania dotyczyły 163 mężczyzn i 137kobiet.

W związku z tym, że zachorowania dotyczą osób nieszczepionych, nasuwa się wniosek, że należy propagować szczepienia p. ospie. W 2016r zaszczepiono 23 dzieci, zakupiono szczepionkę dla 15 dzieci. Natomiast w 2017 r. zaszczepiono 33 dzieci.

Zachorowania na ospę wietrzną

12. Odra /B05/

Brak zachorowań w 2017 roku na terenie powiatu. Ostatnie zarejestrowano w 2007 roku.

13. Różyczka /B06/

Po epidemii wyrównawczej z lat 2012-2013 i pojedynczych zachorowaniach w 2014 r. nie zarejestrowano zachorowań w roku 2017.

Zachorowania na różyczkę od 2006 r.:

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
341	63	10	23	4	4	126	171	3	1	0	0

14. Wirusowe zapalenia wątroby

WZW typ A - W 2017 r. zarejestrowano 1 zachorowanie.

Ostatnia epidemia wzw A w powiecie biłgorajskim była w 1998 roku.

Biorąc pod uwagę, że wygasa odporność można liczyć się z przywleczeniem zakażenia i wzrostem zachorowań. Wystąpienie zachorowań na wzw A może być nowym zagrożeniem w następnych latach.

WZW typ B - 4 przypadki.

Sytuacja epidemiologiczna jest korzystna dzięki szczepieniom.

Zestawienie przypadków wg wieku i płci:

1.wiek/płeć	K	M	ogółem
0-4			
5-9			
10-14			
15-19			
20-29			
30-39	1	-	1

40-49	1	1	2
50-59	1	-	1
60-64			
65+			
bd			
Ogółem	3	1	4
2.Miejsce zamieszkania	miasto	wieś	ogółem
K	2	1	3
M	1	-	1
Ogółem	3	1	4

WZW typ C – w 2017 r. zarejestrowano 8 zachorowań i utrzymuje się na poziomie ubiegłego roku /87przypadków/.

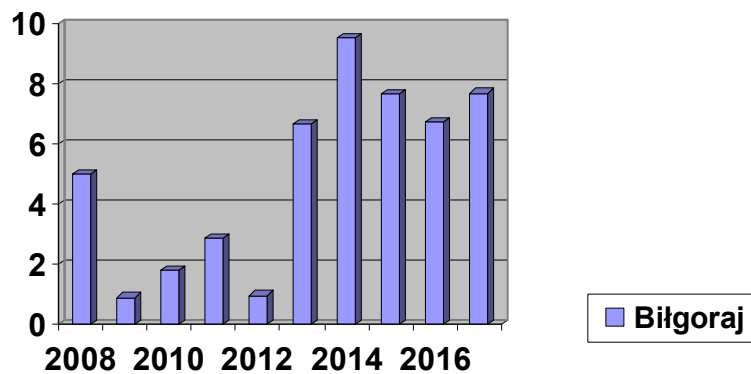
Długi okres wylęgania oraz brak szczepionki utrudniają działania profilaktyczne WZW typ C. Zakażenia krwiopochodne są bardzo ważnym problemem epidemiologicznym i są wnikliwie analizowane pod kątem powiązania z narażeniem w placówkach służby zdrowia .

Zestawienie przypadków wg tabeli:

1.wiek/pleć	K	M	ogółem
0-4			
5-9			
10-14			
15-19			
20-29			
30-39	-	1	1
40-49			
50-59	2	1	3
60-64			
65+	4	-	4
bd			
Ogółem	6	2	8
2.Miejsce zamieszkania	miasto	wieś	ogółem
K	4	2	6
M	1	1	2
ogółem	5	3	8

Zachorowania na WZW ogółem w ciągu ostatnich 10 lat

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
WZW B	2	1	1	2	1	0	1	6	5	4
WZW C	5	1	2	3	1	5	10	8	7	8

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pow. biłgorajsk	4,81	0,9	1,8	2,84	0,95	6,67	9,56	7,69	6,76	7,7
lubelskie	7,3	1,3	10,34	2,56	5,99					
Polska	6,17	4,95	10,30	5,79	5,86	6,83	9,22	11,1	11,3	10,2

W 2014 r. nastąpiła zmiana definicji wzw c, w związku z tym trudno porównać zachorowania obecne z wcześniejszym

15. Świnka /B26/

Zachorowania zarejestrowane od 10 lat:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba zachorowań	10	3	5	3	7	2	3	3	3	3

Zgłoszono 3 zachorowania w 2017 r. analogicznie jak w ubiegłym roku.

W 2004 r. weszła do kalendarza szczepień potrójna szczepionka /świnka, odra, różyczka w drugim roku życia/.

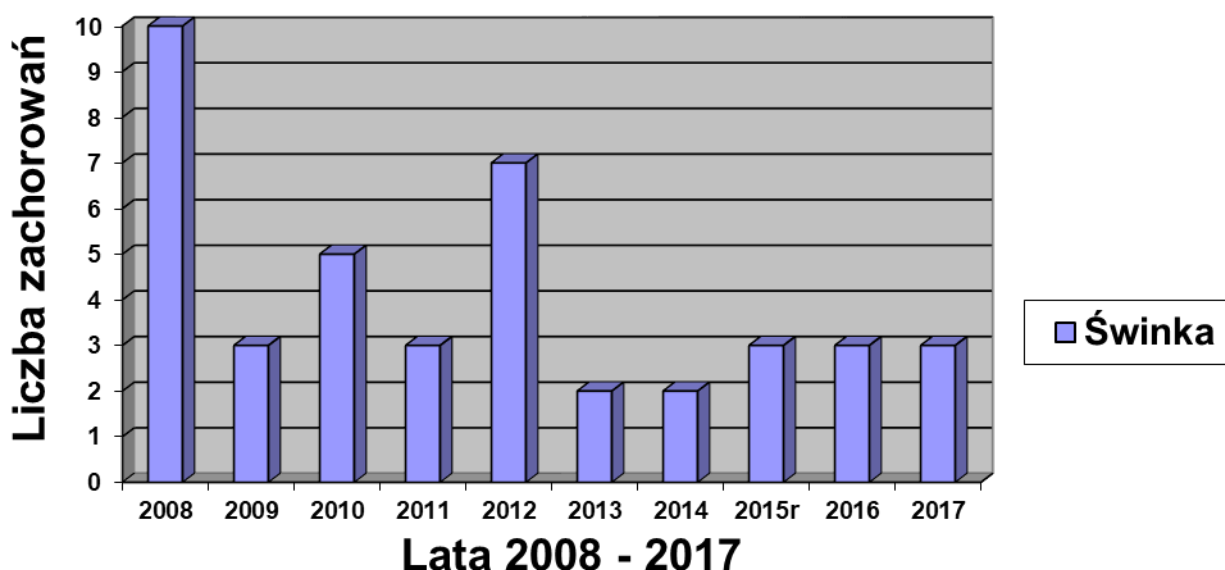
W 2006 objęto szczepieniami wszystkie dzieci w dziesiątym roku życia. Szczepienia są kontynuowane zgodnie z kalendarzem. Sytuacja epidemiologiczna pod względem zapadalności na świnkę jest korzystna i ustabilizowana w powiecie i Polsce.

Zachorowały osoby szczepione 1 dawką /dziewczynki i chłopiec/ oraz 1 dziewczynka nie szczepiona /przeciwwskazania/. Były to przypadki możliwe bez potwierdzenia laboratoryjnego.

Zachorowania wg. wskaźników

	2008	2009	2010	2011	2012	2013r	2014	2015	2016	2017
Powiat	10,6	2,8	4,7	2,8	6,6	1,91		2,89	2,9	2,9
Polska	28,99	7,65	7,2	6,76	7,2	6,32	6,52	5,73	5,15	4,3

Zachorowania na świnkę

16. Bąblowica /B67/

Na terenie powiatu biłgorajskiego nie zarejestrowano zachorowań u ludzi na bąblowicę zgodnie z definicją chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Biłgoraju otrzymuje na bieżąco informację od Powiatowego Lekarza Weterynarii w Biłgoraju o przypadkach bąblowicy u świń.

Najwięcej przypadków wystąpiło w gminie Obsza i Łukowa oraz Księżpol.

Sekcja Nadzoru p/Epidemicznego przeprowadza dochodzenie epidemiologiczne w miejscu potwierdzenia laboratoryjnego przypadku bąblowicy. Występujące wcześniej przypadki zachorowań u ludzi pokrywają się z terenem zachorowań u zwierząt. Powyższa sytuacja wymaga wykrycia źródła zakażenia we współpracy z Inspekcją Weterynaryjną. W ogniskach bąblowicy pozostawiane są materiały oświatowe dotyczące objawów i profilaktyki.

17. Tularemia /A 21/

W 2017 r. zgłoszono 1 zachorowanie nie powiązane epidemiologicznie, co stanowi 0,9 wskaźnik powiatu, wskaźnik polski 0,08

18. Grypa

W sprawozdaniach MZ-55 zarejestrowano:

	2013	2014	2015	2016	2017
I kwartał	3418	1440	2042	1831	2338
II kwartał	1137	793	1011	886	709
III kwartał	635	467	438	443	427
IV kwartał	1220	1205	867	1029	1288
Ogółem	6410	3905	4358	4189	4762

Obserwujemy wzrost zachorowań na grypę w porównaniu do ubiegłego roku. Potwierdzono laboratoryjnie 2 przypadki zachorowań na grypę typu A i 1 przypadek typu B. Stwierdza się, że szczepienia p/grypie są mało rozpropagowane.

W 2014 r. zaszczepiono 2039 osób, w 2015 r.-1573, w 2016 r.- 2195 , w 2017 r.-2288.

19. Gruźlica

Łącznie w 2017 r. zarejestrowano 21 przypadków zachorowań –i 2 zgony.

W 2016 r. zarejestrowano 15 przypadków zachorowań na gruźlicę. Nastąpił wzrost zachorowań w porównaniu do ubiegłego roku.

Objęto w bieżącym roku nadzorem epidemiologicznym 55 osób z otoczenia chorych na gruźlicę. Zachorowania dotyczyły 6 osób prątkujących, 4 osoby miały kontakt z gruźlicą u 4 osób potwierdzono w badaniu bakterioskopowym, u 11 w posiewie, 1 potwierdzone histopatologicznie, u 8 osób był dodatni odczyn tuberkulinowy.

Najwięcej zachorowań wystąpiło w mieście Biłgoraj- 8 zachorowań i gminie Obsza- 2 zachorowania.

Zauważa się, że analizowanym roku wystąpiła porównywalna ilość zachorowań na wsi i w mieście oraz choruje więcej mężczyzn o 2/3 niż kobiet. Większość mężczyzn w wieku 35-45 pochodzi z patologicznych środowisk.

Zachorowań wśród dzieci nie zgłoszono.

Stacja prowadzi nadzór epidemiologiczny nad osobami chorymi i osobami ze styczności. Wywiady epidemiologiczne przeprowadzane są w miejscu zamieszkania chorego. Udziela się informacji o profilaktyce gruźlicy. Dochodzenie epidemiologiczne ma na celu ustalenie i likwidację źródła zakażenia oraz przerwanie dróg szerzenia. Zwalczenie gruźlicy jest bardzo trudne, ze względu na zaniedbania środowiskowe. Problem zwalczania gruźlicy wymaga współpracy z władzami samorządowymi.

Większość przypadków dotyczy gruźlicy płuc.

Rok	2011	2012	2013	2014	2015r	2016	2017
Liczba przypadków	70	44	40	26	31	13	21

Zestawienie przypadków wg tabeli:

1.wiek/płeć	K	M	ogółem
0-4			
5-9			
10-14			
15-19			
20-29			
30-39	-	2	2
40-49	-	5	5
50-59	3	2	5
60-64	-	1	1
65+	4	4	8
bd			
Ogółem	7	14	21
Miejsce zamieszkania	miasto	wieś	ogółem
K	4	3	7
M	7	7	14
ogółem	11	10	21

Reasumując: więcej zachorowań na gruźlicę występuje na wsi niż w mieście, choruje więcej mężczyzn niż kobiet, najwięcej chorych zarejestrowano w wieku powyżej 65 lat.

Realizacja programów zapobiegania odrze (liczba zgłoszonych podejrzeń, wykonanych badań laboratoryjnych w celu izolacji wirusa) - brak zgłoszeń, badań nie przeprowadzono

Realizacja zadań z zakresu nadzoru nad ostrymi porażeniami wiotkimi (liczba zgłoszonych podejrzeń, liczba wykonanych badań laboratoryjnych w celu izolacji wirusa) - brak zgłoszeń

Dane o zarejestrowaniu chorób występujących sporadycznie, oraz chorób zawlekanych z innych stref klimatycznych - brak zgłoszeń

Dane o zarejestrowanych zgonach z powodu zakażeń i chorób zakaźnych - zarejestrowano 1 zgon z powodu grypy.

III. SZCZEPIENIA

W zakresie profilaktyki największą rolę odgrywają szczepienia ochronne. System szczepień obowiązkowych chroni przed chorobami zakaźnymi nie tylko dzieci, ale i dorosłych.

Wysoki odsetek uodpornienia populacji zabezpiecza przed szerzeniem się chorób zakaźnych. Niepokojąca jest tendencja do unikania szczepień, wzrost aktywności ruchów antyszczepionkowych, co może powodować obniżenie wykonawstwa szczepień.

Poziom uodpornienia p/gruźlicy kształtuje się wysoko - 97,3% i utrzymuje się na poziomie z ubiegłego roku /97,3/.

W drugim roku życia szczepieniami p/błonicy, tężcowi, krztuścowi objęto w skali powiatu 95 % populacji, w trzecim roku poziom uodpornienia wynosi 94 % .

Stan uodpornienia dzieci w 6 roku życia p/błonicy, tężcowi, krztuścowi wynosi 81,5% i jest na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym (81,7). W 7 roku życia szczepienia zostały uzupełnione, kształtują się wysoko na poziomie (96,3)

Szczepienia w 14 roku życia p/błonicy, tężcowi, krztuścowi w skali powiatu wynoszą 88 %. W 15 roku życia szczepienia zostały uzupełnione, stan uodpornienia wynosi (98,7).

Szczepienia w 19 roku życia p/błonicy, tężcowi wynoszą 82,4%. W 20 roku życia szczepieniem objęto 96,1 %.

Szczepieniami p/odrze, śwince i różyczce w 2 roku życia objęto 77,1% dzieci, w 3 roku życia zaszczepiono 95,7%. Szczepienia w 10 roku życia kształtują się na poziomie 85,9%.

Choroby zakaźne objęte programem szczepień obowiązkowych podlegają czułowemu nadzorowi epidemiologicznemu .

Podsumowanie:

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w 2017 roku na terenie powiatu była ustabilizowana i porównywalna z sytuacją epidemiologiczną w Polsce, poza wyjątkiem wystąpienia zbiorowego zatrucia i związanym z tym wzrostem zachorowań na salmonellozę.

- problemem epidemiologicznym są nadal schorzenia pokarmowe jak: salmonellozy, biegunki i zatrucia pokarmowe. Nastąpił dwukrotny wzrost zachorowań na salmonellozę, co jest skutkiem wystąpienia zbiorowego zatrucia w szkołach na terenie gminy Frampol dotyczącego 64 osób, co stanowi 68,8% wszystkich zachorowań.

- obserwuje się poprawę sytuacji w zakresie zagrożenia wścieklizną. Pomimo korzystnej sytuacji epidemiologicznej w tym zakresie, dotyczącej braku potwierdzenia wścieklizny u zwierząt, problem walęsających się psów nadal istnieje .

- w zakresie zachorowań na WZW B i C sytuacja epidemiologiczna nie uległa zmianie. Natomiast w zakresie WZW A odnotowano 1 przypadek nie powiązany epidemiologicznie.

- odnotowuje się wzrost zachorowań zakażenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu na *Clostridium difficile*, dotyczące osób starszych, hospitalizowanych ze schorzeniami przewlekłymi

- liczba zachorowań na ospę wietrzną utrzymuje się na porównywalnym poziomie do ubiegłego roku. Jest mała liczba zaszczepionych dzieci p/ ospie. Na terenie powiatu głównie są szczepione dzieci z grup ryzyka.

- na uwagę zasługuje nadal duży wzrost zachorowań na boreliozę. Jest ona przyczyną chorób zawodowych wśród rolników i leśników, w 2017 r. stwierdzono chorobę zawodową u 4 osób. Profilaktyka boreliozy nadal wymaga prowadzenia intensywnych działań w zakresie oświaty zdrowotnej.

- problem epidemiologicznym jest nadal gruźlica, nastąpił wzrost zachorowań o 30% na terenie powiatu biłgorajskiego, najwięcej zachorowań odnotowano w mieście Biłgoraj. Jednak zachorowania na gruźlicę powiązane są często z zaniedbaniami środowiskowymi i sytuacja wymaga podejmowania skuteczniejszych działań.

Podobnie jak w latach ubiegłych planuje się kontynuowanie działań w zakresie poprawy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych, a szczególnie schorzeń pokarmowych i gruźlicy.

-choroby odzwierzęce zwalczane są we współpracy z Inspekcją Weterynaryjną obserwuje się poprawę w tym zakresie.

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych na terenie powiatu biłgorajskiego w 2017 r. była ustabilizowana, z wyjątkiem wzrost zachorowań na salmonellozę, zakażenia żołądkowo jelitowe wywołane przez- clostridium difficile i boreliozę, pozostałe zachorowania porównywalne z sytuacją epidemiologiczną w 2016r.

Nie wystąpiły na terenie powiatu zachorowania przywleczone z innych krajów, które dotychczas u nas nie występowały.

Sekcja Nadzoru P. Epidemicznego nadal dąży do poprawy w zakresie zgłaszalności i rejestracji chorób zakaźnych. Szybkie zgłoszenie pozwala na podjęcie skutecznych działań profilaktycznych.

W 2017 r. roku Sekcja Nadzoru P/Epidemicznego przeprowadziła 430 wywiadów epidemiologicznych w ogniskach chorób zakaźnych.

Wydano 35 decyzji z zakresu zwalczania chorób zakaźnych.

VIII. Nadzór Zapobiegawczy

Bezpieczeństwo sanitarne w zakresie nadzoru zapobiegawczego jest realizowane poprzez:

1. W oparciu o ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:
  - a) uzgadnianie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla opracowywanych projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i ich zmian oraz projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin opracowywanych w ramach strategicznej oceny oddziaływania.
W tym zakresie w roku 2017 wydano 6 opinii.
  - b) wydawanie opinii w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. W tym zakresie w roku 2017 wydano 1 opinię.
  - c) uzgadnianie warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych.
W roku 2017 wydano w tym zakresie 1 uzgodnienie.
  - d) rozpatrywanie wniosków w sprawie określenia obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i zakresu raportu zgodnie z ustawą.
W roku 2017 wydano 22 opinie sanitarne w sprawie określenia obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla projektowanych przedsięwzięć. Wszystkie wydane opinie stanowiły o braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.
  - e) uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin. W roku 2017 uzgodniono 10 projektów.
  - f) uzgadnianie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin. W roku 2017 wydano 3 uzgodnienie w tym zakresie.
  - g) wydawanie uzgodnień dot. odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W roku 2017 wydano 1 uzgodnienie w tym zakresie.
2. Uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacji projektowej dla obiektów nowobudowanych, modernizowanych oraz przewidzianych do zmiany sposobu użytkowania.
W roku 2017 wydano 32 opinie do przedłożonych projektów budowlanych.
3. Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych lub ich części zgodnie z ustawą „Prawo budowlane”. Ponadto podczas realizacji ważniejszych inwestycji prowadzone są kontrole budów. W roku 2017 roku uczestniczono w odbiorze 51 obiektów budowlanych oraz dokonano 6 kontroli budów. W 20 odbieranych obiektach budowlanych stwierdzono usterki lub niedoróbki natury higieniczno-zdrowotnej.
4. Wydawanie opinii o spełnieniu wymagań higieniczno-zdrowotnych dla obiektów wynikających z przepisów szczególnych. W tym zakresie wydano ogółem 15 opinii, w tym między innymi:
  - wydano 1 opinię o spełnieniu wymagań sanitarnych pomieszczeń, urządzeń i sprzętu dla zakładów usługowych /kosmetyczne/,
  - wydano 1 opinię o spełnieniu warunków bezpiecznego i higienicznego pobytu dzieci w placówce /punkt przedszkolny/,

- wydano 3 opinie o spełnieniu warunków bezpiecznego i higienicznego pobytu wychowanków w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
  - wydano 5 opinii o spełnieniu bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy w placówce oświatowej /branżowa szkoła I stopnia, niepubliczny ośrodek szkolno-wychowawczy, policealna szkoła dla dorosłych, szkoła językowa, niepubliczna szkoła podstawowa Mistrzostwa Sportowego/,
  - wydano 3 opinie o spełnieniu wymagań sanitarnych pomieszczeń i urządzeń dla apteki ogólnodostępnej,
  - wydano 1 opinię o spełnieniu wymagań sanitarnych pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych na usługi agroturystyczne,
  - wydano 1 zaświadczenie o spełnieniu wymagań sanitarnych pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych na magazyn broni i amunicji.
5. Ilość wydawanych opinii przez nadzór zapobiegawczy jest uzależniona od czynników zewnętrznych.
W 2017 roku wydano ogółem 155 opinii oraz przeprowadzono 77 kontroli w ramach działalności nadzoru zapobiegawczego.

Podsumowanie:

Należy stwierdzić, że w roku 2017 nastąpił dalszy rozwój regionu i powiatu biłgorajskiego w zakresie nowych inwestycji, modernizacji istniejących obiektów oraz rozbudowy infrastruktury technicznej. Przewodzącym kierunkiem rozwoju powiatu biłgorajskiego jest przedsiębiorczość w zakresie usług i handlu. Realizacja inwestycji na terenie powiatu przyczynia się do dalszej poprawy stanu sanitarnego obiektów żywnościowych, zakładów pracy, obiektów usługowych, użyteczności publicznej itp. Rozbudowano bazę handlową, żywieniową, usługową, infrastrukturę techniczną obejmującą między innymi: budowę sieci kanalizacji sanitarnej, budowę i przebudowę dróg wojewódzkich, powiatowych, miejskich i gminnych. Największym zadaniem ukończonym w 2017r. w zakresie budowy dróg była rozbudowa drogi gminnej Nr L 109575 ul. Księcia Józefa Poniatowskiego oraz budowa ul. Kwiatowej w Biłgoraju. Zakres prac inwestycyjnych prowadzonych przez samorzady jest uzależniona od pozyskania środków finansowych zewnętrznych w ramach różnych programów pomocowych.

IX. Oświata Zdrowotna i Promocja Zdrowia

Do zadań sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia należy w szczególności:

- inicjowanie, koordynowanie, monitorowanie i ocenianie działalności oświatowo – zdrowotnej prowadzonej w placówkach oświatowo – wychowawczych i zakładach opieki zdrowotnej oraz wspieranie realizacji zadań wynikających z bieżących potrzeb zdrowotnych w środowiskach lokalnych,
- wdrażanie, koordynacja i ocena programów oraz akcji edukacyjno – zdrowotnych o zasięgu krajowym, wojewódzkim, lokalnym skierowanych do wybranych grup społecznych,
- inicjowanie działań informacyjno – edukacyjnych w dziedzinie promocji zdrowia,
- pozyskiwanie partnerów (władze lokalne, instytucje i organizacje pozarządowe) do realizacji programów i akcji prozdrowotnych, współpraca z mediami.

W roku 2017 przeprowadzono 48 wizytacji, 1 szkolenie dotyczące profilaktyki depresji w którym uczestniczyło 16 osób oraz 152 narady z udziałem 312 osób. Koordynowano realizację 8 programów edukacyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych oraz 10 akcji o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym adresowanym do ogółu społeczeństwa.

Problemem zdrowotnym w skali kraju, województwa i powiatu są, obok chorób zakaźnych, choroby niezakaźne, takie jak: nadwaga, otyłość, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, uzależnienia (w tym środki zastępcze), cukrzyca i inne.

Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje działania zapobiegawcze w formie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży, oraz akcji interwencyjnych adresowanych do ogółu społeczeństwa.

Profilaktyka tych chorób realizowana jest poprzez programy /akcje:

o zasięgu ogólnopolskim:

- Profilaktyka HIV/AIDS - w zakresie zapobiegania zakażeniom i diagnostyki wirusa HIV. W 2017 roku kontynuowano Kampanię Edukacyjną, która przebiegała pod hasłem „Jeden test .Dwa Życia. Zrób test na HIV. Dla siebie i swojego dziecka” . Kampania adresowa była do kobiet w wieku prokreacyjnym a w szczególności do kobiet w ciąży, położnych, pielęgniarek oraz lekarzy ginekologów. W listopadzie 2017 Krajowe Centrum ds. AIDS zainauguowało kampanię społeczną pod hasłem „Mam czas rozmawiać”. Ideą kampanii jest zainicjowanie dialogu między pokoleniowego o zdrowiu. Dostarczono materiały edukacyjne związane tematycznie z kampanią do 22 Zakładów Opieki Zdrowotnej (broszurki – 320 szt., książeczki - 120 szt., zakładki – 100 szt., podkładki - 50szt.). Edukacją medialną poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej i w Telewizji kablowej objęto ok. 3350 osób). W ramach profilaktyki HIV/AIDS realizowanej w placówkach nauczania i wychowania - edukacją objęto 1042 uczniów z trzech szkół ponadgimnazjalnych i jednego gimnazjum.
- Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce adresowany jest do ogółu społeczeństwa. Celem głównym jest zmniejszanie zachorowań, inwalidztwa i zgonów wynikających z palenia tytoniu w Polsce poprzez zmniejszenie ekspozycji na dym tytoniowy (aktywne i bierne palenie). Realizowane są 2 programy edukacyjne 1 w przedszkolach a drugi w szkołach podstawowych, wdrożyliśmy I edycję programu „Bieg po zdrowie” dla uczniów klas IV, który był realizowany w drugim semestrze roku szkolnego. W roku 2017 realizowane były dwie akcje „31 Maja Światowy Dzień bez Tytoniu” oraz „Światowy Dzień Rzucania Palenia” (19 listopada, zawsze 3 czwartek listopada).

- Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych w ramach którego realizowana jest kampania społeczna „*Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu*” adresowana do kobiet w wieku prokreacyjnym, w ciąży oraz ich rodzin i bliskich. Celem kampanii jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania środków psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania. Kampania ta w naszym powiecie była realizowana w zakładach opieki zdrowotnej, Poradniach Kobietych, Poradni Ginekologiczno- Położniczej na Oddziale Ginekologiczno- Położniczym, gdzie rozdysponowaliśmy 3565 ulotek, 460 broszur, 62 plakaty. Przeprowadzono badania ankietowe „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży” wśród 13 kobiet przebywających na Oddziale Ginekologiczno-Położniczym.
- Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość” realizowany jest w ramach „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”. Program adresowany jest do młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych. Program oparty jest na aktywizacji uczestników, którzy w wyniku zadawanych przez prowadzącego pytań, formułują tezy, są autorami komunikatów profilaktycznych. W ramach programu rozpropagowano konkurs pt. „Szkoła wolna od używek” we wszystkich szkołach realizujących program. Program realizowany był w 5 szkołach ponadgimnazjalnych, edukacją objęto 289 uczniów i 171 rodziców.
- Przedszkolny program edukacji antytytoniowej „Czyste Powietrze Wokół Nas” adresowany jest do pięcioletków i sześciolatek. Celem programu jest wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Program realizowany w 7 przedszkolach i w 46 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, edukacją objęto 1576 dzieci i 961 rodziców.
- Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie” adresowany do uczniów klas IV szkoły podstawowej. Skierowanie programu do tej grupy wiekowej wynika z badań, prowadzonych w Polsce i wielu krajach na świecie. Wynika z nich, że większość dorosłych palaczy podjęła próbę palenia tytoniu będąc jeszcze nastolatkami (11 lat i poniżej). Celem głównym programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Program realizowany w 13 szkołach podstawowych, edukacją objęto 269 uczniów i 266 rodziców.
- Program „Trzymaj Formę” – zapobieganie otyłości i nadwadze poprzez promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej”. W roku 2017 w ramach programu ogłoszono Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o zdrowym stylu życia. Do konkursu zakwalifikowały się 2 szkoły, które nie przeszły do etapu powiatowego. Program realizowany w 21 gimnazjach i 14 szkołach podstawowych w którym udział wzięło 3036 uczniów gimnazjów i szkół podstawowych klas V i VI oraz 1231 rodziców poinformowanych bądź też zaangażowanych w realizację programu.

o zasięgu wojewódzkim:

- Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok” program adresowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, ich rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej. Celem programu jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy, zwiększenie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka szyjki macicy i roli wirusa HPV w jego powstawaniu, motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym, dostarczenie informacji o świadczeniodawcach wykonujących badania cytologiczne. Program realizowało 7

szkół ponadgimnazjalnych, w którym brało udział 1044 uczniów, 427 rodziców i opiekunów oraz 13 nauczycieli.

Odrębnym wątkiem działalności oświatowo – zdrowotnej są działania akcyjne skierowane do szerokiego kręgu odbiorców (ogół społeczeństwa). Są to akcje „Bezpieczny i zdrowy wypoczynek letni i zimowy”, „Rzuć palenie razem z nami”, „Światowy Dzień bez Tytoniu”, „Światowy Dzień Zdrowia”, „Europejski Tydzień Szczepień”, „Europejski Dzień wiedzy o antybiotykach”, „Światowy Dzień AIDS”, „Profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze. Profilaktyka grypy i choroby meningokokowej, Profilaktyka wszawicy.

Jednym z ważniejszych zadań w roku 2017 były działania w ramach akcji „Bezpieczny i zdrowy wypoczynek letni”. Na terenie naszego powiatu w okresie wakacji zorganizowano dużo różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży (obozy, kolonie, półkolonie). Przeprowadziliśmy wizytacje w 29 wypoczynkach w których wypoczywało 1077 dzieci i młodzieży a opiekę nad nimi sprawowało 125 nauczycieli i wychowawców. Podczas wizytacji wypoczynku letniego kierownikom i osobom odpowiedzialnym za wypoczynek, przekazano materiały edukacyjne (oświatowo – zdrowotne), z prośbą o poruszenie tych wszystkich tematów przez opiekunów i wychowawców podczas spotkań w grupach lub innych zajęć oraz rozdanie ulotek i umieszczenie plakatów, informacji w miejscach widocznych dla wszystkich uczestników.

Wdrażając programy edukacyjne i akcje prozdrowotne korzystamy z różnych form realizacji tych działań i są to: szkolenia, narady, informacje w TV kablowej, artykuły w prasie lokalnej, konkursy, prelekcje, ekspozycje wizualne, wystawy, imprezy z wyjściem do społeczeństwa, dystrybucja materiałów edukacyjnych, wypożyczanie filmów i pomocy dydaktycznych o tematyce zdrowotnej, ankietyzacja w społeczeństwie.

Powyższe działania zmierzają do pobudzania aktywności prozdrowotnej jednostek na rzecz indywidualnej odpowiedzialności za zdrowie oraz do aktywizacji struktur i instytucji na rzecz zdrowia publicznego.

Działanie te realizujemy w 120 placówkach oświatowo – wychowawczych i 27 zakładach opieki zdrowotnej w których przeprowadzamy wizytacje oświatowo – zdrowotne, oceniające realizację programów, zadań związanych z promowaniem zdrowego stylu życia i edukacją prozdrowotną realizowaną w placówkach.

Podsumowanie:

Programy edukacyjne są oprzyrządowane w materiały edukacyjne, na które z wyprzedzeniem czasowym składamy zamówienie. Po otrzymaniu materiały dostarczane są przez pracowników PSSE w Biłgoraju do placówek realizujących programy.

Przy realizacji interwencji programowych i nieprogramowych w placówkach oświatowo – wychowawczych pozyskanych do współpracy, duże wsparcie otrzymujemy od dyrektorów placówek, nauczycieli (koordynatorów szkolnych) odpowiedzialnych za powierzone im zadania, pielęgniarek środowiska szkolnego oraz niektórych samorządów lokalnych.

Współpraca z mediami lokalnym układa się dobrze.

Instytucje działające na rzecz poprawy stanu zdrowia społeczeństwa powinny zjednoczyć swoje wysiłki, w szczególności we wspieraniu lepszej dostępności do profilaktyki, propagowaniu wiedzy w tym zakresie, promowaniu zdrowia i odpowiedzialnych zachowań w społeczeństwie.